

1988/89:31

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Torsdagen den 24 november

Kl. 14.30

*Om uttalande mot viss
våldsverksamhet i El
Salvador*

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 16 november.

**2 § Svar på fråga 1988/89:243 om uttalande mot viss våldsverksamhet
i El Salvador**

Anf. 1 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Bertil Måbrink har frågat mig om regeringen avser att direkt till regimen i El Salvador uttala en skarp protest mot dödsskvadronernas verksamhet samt i andra internationella sammanhang påtala deras brott mot mänskliga rättigheter.

Vi har sedan en tid uppmärksammat att respekten för de mänskliga rättigheterna i El Salvador ytterligare försämrats. Fristående internationella organisationer för mänskliga rättigheter bekräftar bilden av ett ökat antal politiskt betingade mord och försvinnanden liksom förnyade aktioner av dödsskvadronerna.

Sedan många år har Sverige konsekvent verkat för internationell uppmärksamhet på situationen i El Salvador, i första hand inom FN:s ram. Vi har bestämt motsatt oss försök att avsluta mandatet för kommissionens för mänskliga rättigheter särskilda representant i El Salvador.

Sveriges inställning är känd för den salvadoranska regeringen. Det finns all anledning att i olika former även direkt till salvadoranska regeringen fortsätta att påtala vår oro över förbrytelserna mot mänskliga rättigheter i landet.

Anf. 2 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Fru talman! Utrikesministern ger ett klart, konkret svar på den fråga jag har ställt, och jag är mycket nöjd med svaret. Jag skall därför begränsa mig till att här i talarstolen tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om Sveriges stöd till WHO för studier av vissa effekter av ett kärnvapenkrig

Anf. 3 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig varför den svenska regeringen har motarbetat förslag från Världshälsoorganisationen att utöka det internationella samarbetet och intensifiera informationen om de medicinska effekterna av kärnvapenkrig. Dessutom har Ingela Mårtensson frågat mig om Sverige kommer att medverka till att den expertgrupp inom organisationen som utarbetat rapporten "Kärnvapenkrigets effekter på folkhälsan och hälso- och sjukvården" får minskade anslag i Världshälsoorganisationens budget för 1990/91. Jag avser att besvara frågorna i ett sammanhang.

Regeringen har inte alls motarbetat WHO:s arbete med att kartlägga och informera om de katastrofala effekter som ett kärnvapenkrig skulle få på människors hälsa. Den internationella expertkommitté, under ledning av professor Sune Bergström, som under ett antal år på ett vetenskapligt sätt analyserat hur människan påverkas av ett kärnvapenfall har åstadkommit två viktiga rapporter som borde vara obligatorisk läsning för bl.a. alla ansvariga i de stater som förfogar över kärnvapen.

Ingbritt Irhammar påstår att Sverige skulle ha lagt ned sin röst vid de två tillfällen då rapporterna behandlats i Världshälsoförsamlingen som är WHO:s högsta beslutande organ. Detta är bara till hälften riktigt. Den första rapporten behandlades i maj 1983, och Sverige tillhörde då de länder som röstade för en resolution som uppmanade WHO:s medlemsstater att studera rapporten noggrant och sprida den i det egna landet. Socialstyrelsen har också översatt en sammanfattning av rapporten till svenska och spridit den i en vid krets.

När den andra rapporten presenterades för Världshälsoförsamlingen 1987 underströk den svenske delegaten i ett anförande det stora vetenskapliga värdet av expertgruppens arbete. Den svenska regeringen åtog sig också att även denna gång sprida rapporten till olika intressenter inom landet. Så har också skett. Förutom att distribuera rapporten till berörda myndigheter har regeringen beviljat ett bidrag på 50 000 kr. till Svenska läkare mot kärnvapen för översättning av rapporten i dess helhet till svenska. Översättningen väntas komma ut i början av 1989. Dessutom avser socialstyrelsen, liksom förra gången, att ge ut rapportens sammanfattning på svenska.

Det faktum att Sverige lade ned sin röst vid omröstningen om rapporten i Världshälsoförsamlingen 1987 innebar således inte på något sätt ett ifrågasättande av rapportens värde eller en önskan att begränsa dess spridning. Vårt avstående var helt betingat av det faktum att intentionerna bakom den resolution som behandlade WHO:s fortsatta arbete med frågan skulle ha medfört att studierna utvidgades till nya områden som låg utanför Världshälsoorganisationens mandat.

Resolutionens förslagsställare ville t.ex. att WHO skulle studera ett kärnvapenkrigs effekter på klimatet och på livsmedelsförsörjningen. Detta är viktiga ämnesområden, men inom FN-systemet finns det andra organ som har en högre kompetens på just dessa områden och som också konkret studerar t.ex. klimatpåverkan.

Så till frågan om anslaget för WHO:s fortsatta arbete med frågan. Enligt de förhandsuppgifter jag inhämtat kommer WHO:s budget, när den presenteras i nästa vecka, att innehålla ett oförändrat anslag för expertgruppens arbete, dvs. drygt 40 000 dollar.

Om det, när budgetförslaget diskuteras i WHO:s styrelse i januari, reses förslag om en minskning av anslaget, kommer den svenske styrelseledamoten att vara instruerad att motsätta sig detta. Samtidigt kommer det från svensk sida att framhållas att det fortsatta arbetet bör hålla sig inom Världshälsoorganisationens mandat.

Anf. 4 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Enligt den information jag tidigare har fått lade Sverige ned sin röst vid båda tillfällena då de aktuella rapporterna behandlades i Världshälsöförsamlingen. Jag beklagar om den information jag fått är felaktig.

När det gäller den andra rapporten, den som är viktigast och som man arbetar vidare på nu, sades i den röstförklaring Sverige gav att ett av motiven för att avstå från att rösta var bl.a. dålig ekonomi för Världshälsoorganisationens del. Man hänvisade också till resolutionens 4 §, som även Sten Andersson har talat om här.

Kostnaderna för expertgruppens fortsatta arbete under 1988/89, hade budgeterats till 40 000 dollar men ändrades senare till 30 000, enligt vad jag har fått veta. Detta innebär en minskning av kostnaderna för gruppens arbete jämfört med tidigare år. Sett i förhållande till Världshälsoorganisationens totala budget på hundratals miljoner dollar kan man nästan kalla detta struntsummor. De borde inte vara skäl att avstå från att fortsätta stödja projektet, särskilt mot bakgrund av att Sverige tidigare har ställt sig bakom bedömningen att kärnvapen utgör det största omedelbara hotet mot mänsklighetens hälsa och välfärd. Därför borde det finnas all anledning att fortsätta stödja studier på detta område.

Enligt vad jag har fått veta skulle studien gälla bl.a. effekter på människors hälsa efter Nagasaki- och Hiroshimabomberna. Där finns ingen slutlig redovisning. Det skulle här gälla de genetiska effekterna. För mig verkar detta som krystade förklaringar från regeringens sida, där man verkligen tycks vilja backa ur.

Anf. 5 INGELA MÄRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar Sten Andersson för svaret. Det gläder mig särskilt att Sverige kommer att verka för att man inte minskar anslagen till expertgruppen för dess fortsatta arbete. Det tycker jag är ett positivt besked. Samtidigt förvånar det mig något, eftersom Sverige lade ner sin röst, vilket har konstaterats här tidigare, med motiveringen att studierna skulle utvidgas till områden utanför WHO:s område. Men såvitt jag har förstått av mina kontakter med bl.a. Svenska läkare mot kärnvapen skulle denna studie bedrivas inom WHO:s speciella område och inriktas på effekterna på hälsan. Jag vet alltså inte vem som gör den rätta tolkningen eller om Sverige har misstolkat detta förslag.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om ett institut för för-
handling och medling i
internationella tvister*

Samtidigt vill jag säga att det är viktigt att man sprider denna typ av material och att, som nu är fallet, Svenska läkare mot kärnvapen får möjlighet att översätta denna viktiga rapport och sprida den. Sådant material efterlyses nämligen, eftersom så litet av WHO:s och även FN:s arbete kommer ut. Vanliga medborgare får väldigt litet information om detta viktiga arbete. Jag tycker därför att Sverige bör fortsätta på den vägen och se till att informationen sprids på ett bättre sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1988/89:278 om ett institut för förhandling och medling i internationella tvister

Anf. 6 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om regeringen kommer att föreslå någon form av institut för förhandling och medling i internationella tvister.

Den fråga Ingela Mårtensson tar upp har under våren behandlats av riksdagen och utrikesutskottet i samband med en motion i ämnet. Vi har inom regeringskansliet självfallet uppmärksammat utskottets konstaterande att det är regeringens sak att pröva förutsättningarna för en verksamhet av det slag som föreslagits. Jag kan härvid nämna att frågan behandlas i det pågående arbetet med budgeten för 1989/90.

Anf. 7 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar Sten Andersson även för detta svar trots att jag tycker att det var litet väl kort. Jag hade önskat att svaret skulle ha haft litet mer substans. Jag hade dessutom velat ha Sten Anderssons syn på om det kan bli någon form av institut. Det vore alltså roligt om vi här i kammaren kunde få utrikesministerns syn på detta.

Sverige har ju en tradition när det gäller medlingsarbete och ett gott anseende i världen. På grund av att Sverige är ett neutralt land har vi i Sverige också ett speciellt ansvar att ställa upp i detta viktiga medlingsarbete vid konflikter. Det vore därför bra om litet pengar också satsades på den här typen av konstruktivt arbete. Inte minst med tanke på den debatt som nu pågår om att höja anslagen till försvaret borde man också diskutera en ökad satsning på konstruktiva lösningar av konflikter. Kan jag få ett svar på den frågan, Sten Andersson?

Anf. 8 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag delar självfallet uppfattningen att Sverige som neutralt land och med den position som Sverige har i internationella sammanhang alltid skall vara berett att ta på sig medlingsuppdrag och att också verka på annat sätt som föreslås i den motion som jag återopade. Vi i Sverige visar också detta i praktisk handling. Sverige har en medlare i Iran-Irak-konflikten. Det pågår även en del annat arbete där förutsättningen, som den nästan alltid är på ett visst stadium, är att arbetet pågår i tysthet.

Det är möjligt att ett internationellt institut med denna uppgift skulle kunna öka Sveriges beredskap för sådana uppdrag, vilket väl också är avsikten med motionen.

Att frågan nu prövas i budgetsammanhang är naturligtvis ett tecken på att vi i regeringen ser positivt på förslaget. Men det finns en oskriven lag som innebär att man under budgetbehandlingen inte yttrar sig på ett sådant sätt att det uppfattas som om man driver förhandlingsarbetet i riksdagens kammare. Det var därför som jag valde att lämna ett kortfattat svar. Men svaret säger ju väldigt mycket, vilket det kan göra även om det är kort.

Anf. 9 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tolkar det som Sten Andersson säger som att han har en positiv inställning till någon form av institut. Jag tror nämligen att det skulle vara betydelsefullt just i detta arbete om Sverige vidgade sin beredskap. Jag tolkar alltså utrikesministerns svar och inlägg på ett mycket positivt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1988/89:241 om åtgärder mot politisk registrering

Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Paul Lestander gör i sin fråga gällande att det under många år har pågått politisk registrering och rena trakasserier i Sverige och har frågat mig när jag tänker ta itu med detta och se till att de som har drabbats får upprättelse.

Om Paul Lestander i sin fråga syftar på den personalkontroll som i författningsenlig ordning skall bedrivas av säkerhetspolisen, vill jag i första hand hänvisa till det uppdrag som regeringen gett justitiekanslern den 16 augusti i år och det utredningsuppdrag som har lämnats till SÄPO-kommittén.

Fragor om polisens verksamhet tillhör dock inte mitt ansvarsområde inom regeringen.

Paul Lestanders fråga ger också ett intryck av att det inte är den verksamheten han avser. Vissa uppgifter om vad som har ägt rum under tidigare decennier tyder på att det kan ha förekommit att man på egen hand fört anteckningar om andras politiska uppfattningar. Det var i så fall i och för sig inte brottsligt. För egen del känner jag inte till att det i dag skulle förekomma någon sådan registrering som Paul Lestander antyder.

Anf. 11 PAUL LESTANDER (vpk):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för svaret även om innehållet inte säger något om de frågor som jag ställt. Det har ju under sistlidna sommar visat sig hur t.ex. Folk och försvar och IB har registrerat. Förbindelserna med socialdemokratin och fackföreningsrörelsen har i denna fråga varit helt ovedersägliga.

Jag tog i min fråga även upp fallet Tore Tiensuu. Detta fall handlar om en förföljelse av en människa som inte ens tillhör något parti. En stödkommitté

bestående av representanter för sju partier i Gällivare har ställt upp för Tore Tiensuu därför att de betraktar behandlingen av honom som helt otillständig.

Jag frågade justitieministern när hon tänker ta itu med detta och se till att de som har drabbats får upprättelse. Denna del av frågan behandlas över huvud taget inte i justitieministerns svar. Det är beklagligt om man tror att man skall kunna fortsätta att sopa denna verksamhet under mattan och att låta de personer som har drabbats fortsätta att lida.

Statsministern bad under valrörelsen om ursäkt. Det kan ses som en snygg gest, men det har ingenting att göra med en verklig upprättelse och en verklig gottgörelse för det som har drabbat dessa människor. Jag tycker att justitieministern borde ha tagit denna fråga på större allvar.

Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Som ett tillägg till det jag tidigare har sagt vill jag bara säga, att jag inte känner till det enskilda fall som Paul Lestander åberopar. Jag har ingen anledning att tro att det är ett ärende som rör någon form av olaga registrering.

Anf. 13 PAUL LESTANDER (vpk):

Fru talman! Jag vet att kutymen är sådan att man i svar inte tar upp enskilda fall. Jag tycker att det är häpnadsväckande om den nytillsatte justitieministern saknar kunskaper om de trakasserier som har ägt rum, eftersom det har framgått av de utredningar om hela den verksamhet som pågick under det här året och även av Vinges bok om säpos arbete. Det har kommit många samtal från människor som har drabbats. Jag tycker att det är än mer illavarslande om man saknar vilja att försöka göra något åt det.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1988/89:261 om upphävande av adoption i vissa fall

Anf. 14 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Karin Israelsson har frågat mig om regeringen är beredd att verka för att det införs möjligheter att i vissa fall upphäva adoptioner.

På den frågan kan jag svara nej.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1971 avskaffades möjligheten att upphäva en adoption. Som skäl för denna lagändring åberopades att adoptivbarn borde ha samma rättsliga ställning som andra barn. Det var då följdriktigt att adoptivförhållanden gjordes oupplösliga på samma sätt som biologiska släktskap.

Jag anser att dessa skäl håller även i dag.

Jag vill dock peka på att verkningarna av en adoption kan upphävas genom en ny adoption. Om adoptivbarnet adopteras av någon annan än adoptantens make, upphör nämligen all verkan av den första adoptionen.

I de fall förhållandena i en adoptivfamilj inte är tillfredsställande får man använda sig av samma sociala skydds- och hjälpåtgärder som när det gäller andra barn än adoptivbarn.

Anf. 15 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är den kontakt jag fått med adopterade barn som nu varit i Sverige ett tjugotal år och som drabbats av problem i sin ställning som adoptivbarn. Jag har efter stor tvekan och många överväganden beslutat att ställa denna fråga, som jag vet kommer att oroa många adoptivföräldrar som redan lever i en viss spänning på grund av fruktan att inte kunna fullgöra ett gott föräldraskap. Frågan gäller inte dessa förhållanden, utan de få fall som avviker från normalmönstret.

De barn denna fråga gäller upplever sin barndom som svår, och de har fått mycket dåliga kontakter med sina föräldrar. De har dessutom ofta ingen kontakt med eller vet inte ens vilka de biologiska föräldrarna är. Att uppleva detta kan ge stora psykologiska problem, som inte har kunnat bearbetas, då problemen först vid vuxen ålder kommit i dagen.

De allra flesta adoptioner förlöper väl, med föräldra-barn-relationer som fungerar likvärdigt med en familjerelation i en familj där det finns biologiska familjeband. Kontrollen av adoptivhemmen är numera underlättad, och det finns en stor kunskapsbank som talar om för socialtjänsten vilka krav som kan ställas och vilket stöd som bör ges adoptivfamiljerna. Detta var kanske inte fallet för 20 år sedan.

För den person i en sådan här situation som jag mest känner till har det visat sig att dennes högsta önskan är att kunna bryta adoptionsbanden för att frigöra sig från en plågsam barndom. Detta är nu inte möjligt. Jag förstår att det fanns skäl för att förhindra detta på grund av det beslut som fattades i början av 70-talet, men jag vet också nu att det finns en liten grupp olyckliga barn som inte vill annat än bryta adoptionen.

Jag har efter många samtal med denna person insett att i just detta förhållande skulle en upplösning av adoptionen kunna vara den hjälp som skulle medföra att banden ansågs klippta. Jag är också starkt medveten om vilka slussar detta kan öppna. Innan ett sådant beslut fattas måste naturligtvis utomordentligt djupgående undersökningar ske. Samhället har ett speciellt ansvar när man har medverkat i adoptioner, vilket samhället inte har i biologiska förhållanden.

Jag ber att få tacka justitieministern för svaret, men jag vill också göra justitieministern uppmärksam på att problemet fortfarande finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1988/89:275 om bättre framkomlighet för synskadade m.fl. på trottoarer

Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat civilministern vilka initiativ denne är beredd att ta för att säkerställa att synskadade och rullstolsbundna tryggt kan ta sig fram på trottoarerna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Om bättre framkomlighet för synskadade m.fl. på trottoarer

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om utbildningen för
att utreda asylärenden*

Enligt allmänna ordningsstadgan (1956:617) krävs det tillstånd av polisen för att få ha byggnadsställningar och sådant som Pär Granstedt nämner i sin fråga, om det gäller allmän plats inom stadsplanlagt område. Vid tillståndsgivningen skall polisen ta särskild hänsyn till gångtrafikanternas intressen. Om tillstånd beslutas skall polisen meddela de föreskrifter som behövs för att förhindra olyckshändelser. Det finns sanktioner mot den som bryter mot tillståndsplikten.

Allmänna ordningsstadgan har setts över av ordningsstadgeutredningen. Utredningens förslag övervägs nu i justitiedepartementet sedan det remissbehandlats. Förslaget i den här aktuella frågan innebär att polisen får ökade möjligheter att ingripa mot den som underlåter att söka tillstånd.

Avsikten är att en proposition skall lämnas under våren 1989, och det problem som Pär Granstedt har tagit upp kommer att behandlas då. Något annat initiativ från min sida är inte aktuellt.

Anf. 17 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

För framför allt blinda människor, men också för andra handikappade, är en trottoar många gånger ett mycket besvärligt område att forcera. Där finns byggnadsställningar, trottoarserveringar, skyltar av olika slag, cyklar uppställda osv. I synnerhet för den blinde kommer dessa föremål och hinder ofta som fullständiga överraskningar. Ganska allvarliga olyckor kan bli följden av att en byggnadsställning inte är försedd med tillräckliga skydd eller att en skylt står i vägen så att den handikappade snavar.

Så skall det naturligtvis inte vara. Statsmakterna har i olika sammanhang klargjort att trottoarerna måste vara fria från hinder och utformade så, att det är någorlunda lätt även för blinda och andra handikappade att ta sig fram. Verkligheten är alltså en annan.

Det är viktigt att vi ser till att vi får någorlunda samstämmighet mellan mål och verklighet på detta område. Jag hoppas att den översyn av allmänna ordningsstadgan som har skett och det förslag som justitieministern talar om innebär en skärpning. Det skall bli strikta regler för hur man skall skydda blinda och andra handikappade när det gäller t.ex. byggnadsställningar och trottoarserveringar, och polisen skall få möjligheter att se till att det blir rent på trottoarerna. Det är också viktigt att se till att polisen har tillräckliga resurser för att kunna klara efterlevnaden av bestämmelserna. Det finns ofta brister på den punkten. Det hade varit värdefullt att få en kommentar om regeringens intentioner härvidlag.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:152 om utbildningen för att utreda asylärenden

Anf. 18 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om de poliser som särskilt avdelats för att arbeta balanserna beträffande asylutredningarna inom polismyndigheten i Göteborg har fått erforderlig utbildning för sina arbetsuppgifter.

Enligt vad jag erfarit har de poliser som arbetar extra med dessa asylutredningar i Göteborg, utöver den ordinarie polisutbildningen, fått en veckas specialutbildning för denna utredningsverksamhet. Jag har erfarit att resultatet av deras insatser är mycket gott.

Anf. 19 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag motsätter mig inte alls att man försöker förkorta väntetiderna för de asylsökande, för det är nödvändigt. Väldigt många far illa under den här tiden – inte minst barnen.

Men jag är tveksam till om det är rätt att tvångskommendera poliser att göra de första utredningarna beträffande asylsökande. Jag märker att Bengt K Å Johansson i sitt svar undviker att använda ordet "tvångskommendering", men det handlar faktiskt om det. De poliser som gör dessa utredningar förlorar 1 500 kr. i månaden jämfört med om de skulle patrullera på gatan. Det innebär att det är svårt för polisen att få tillräckligt med personal för dessa utredningar.

Jag undrar också om det verkligen räcker med en veckas utbildning för att ta hand om dessa mycket känsliga ärenden. Jag har träffat ensamma barn som kommer från Iran – det finns ett sådant kollektiv i Göteborg. En del barn där har väntat ett år på att få den första utredningen gjord. Sedan kommer de till slut till polisen. Jag säger inte att det är dåliga utredningar eller att polisen inte agerar riktigt. Men det är mycket varierande kvalitet på dessa utredningar, och det är inte alla som lämpar sig för att ta hand om dessa känsliga fall.

De här barnen har varit mycket illa under väntetiden, och sedan hamnar de alltså i den här utredningssituationen. Det tycker jag inte är riktigt tillfredsställande.

Jag undrar om Bengt K Å Johansson verkligen tycker att det räcker med en veckas utbildning för att ta hand om de här ärendena.

Anf. 20 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag motsätter mig inte att man intensifierar arbetet med att avarbeta de balanser och de ansökningar om asyl som finns. Jag vill påpeka att det är ett beslut som riksdagen har fattat, och det finns ett mycket starkt intresse av att få ner de väntetider som nu gäller, med alla problem som följer med dem. Därför har regeringen genom olika åtgärder tillfört såväl polisen som invandrarverket och arbetsmarknadsdepartementet resurser för att drastiskt kunna förkorta handläggningstiderna i utlänningsärenden och förbättra flyktigmottagandet.

Jag tycker att man måste se den här frågan också i belysning av detta mycket starka intresse. Målsättningen är ju att den asylsökande inom fyra veckor från ansökningen skall ha förhört av polisen och inom två månader ha fått ett beslut i ärendet från invandrarverket.

Därutöver vill jag säga: Det handlar om åtgärder som måste vidtas ganska snabbt, eftersom dessa korta handläggningstider skall vara genomförda redan den 1 juli 1989. Då kanske man inte riktigt alltid kan uppnå det man vill, så att man har personal till hands som utan men kan föras över till ny

verksamhet. Men det handlar om erfaren polispersonal som har fått särskild utbildning för att kunna fullgöra den här uppgiften. Jag vill också upprepa att erfarenheterna hittills är att de här poliserna gör ett mycket bra jobb.

Anf. 21 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Som jag sade tidigare ställde jag helt upp på att göra allt för att minska väntetiderna. De är ju ett gissel för de asylsökande. Men det får inte innebära att det blir dåliga utredningar eller att situationen för de asylsökande försämrats. Jag är tveksam till att man skall tvångsrekrytera personer på det här sättet.

Statsrådet säger att dessa poliser är utbildade. Men jag kan inte tycka att en veckas utbildning är så mycket att orda om i det här sammanhanget, eftersom det handlar om speciellt känsliga ärenden, inte minst när det gäller barnen.

Beträffande de ensamma barnen i Göteborg, som jag träffat, vet jag att kvaliteten på utredningarna har varierat. En del utredningar har inte varit särskilt lyckade, och det har gjort barnen mycket nervösa. Jag säger inte att det är så i samtliga fall, men barnen har i alla fall blivit bemötta på ett mycket varierande sätt.

Jag tycker därför att man måste se upp med hur dessa utredningar görs.

Anf. 22 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag vill understryka att det handlar om polismän som har mycket grundlig polisutbildning. En polis får hantera många olika slags ärenden, och för den här speciella uppgiften har man fått en särskild utbildning, för att man skall kunna fullgöra uppgiften särskilt bra.

Det är i och för sig inget ovanligt att de poliser som måste hantera asylärenden har ganska kort utbildning. Jag skulle kunna tänka mig att det ibland kan saknas speciell utbildning, även om det har gjorts stora insatser på det här området.

Jag vill än en gång säga, Ingela Mårtensson, att jag tycker att vi måste se det faktum att man kanske inte kunnat få så lång utbildning som i vissa hänseenden skulle vara önskvärt mot bakgrund av alla de problem som följer av att asylärendena tar för lång tid att handlägga och av att asylsökande inte får besked i tid om de får stanna i landet eller inte.

Anf. 23 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Man måste också tänka på att polismännen i normala fall själva har valt att ta dessa arbetsuppgifter, medan de i den här situationen är tvångskommenderade. Då blir ju rekryteringen till dessa uppgifter litet annorlunda, så förhållandena är inte riktigt jämförbara.

Man bör vara särskilt observant på den här frågan och undersöka om det verkligen är riktigt att göra på det här viset.

Anf. 24 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Det är riktigt att poliserna har kommenderats till den här uppgiften. Men att det skulle ha skett med hjälp av tvång är en uppgift som Ingela Mårtensson får stå för.

Anf. 25 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Det är uppgifter som jag har fått ifrån Göteborg – att de är tvångskommenderade och att det beror på lönesituationen. Att poliserna får 1 500 kr. mindre i månaden gör att man måste tillgripa detta tvång.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Om personalsituationen inom polisväsendet

9 § Svar på fråga 1988/89:260 om personalsituationen inom polisväsendet

Anf. 26 Civilminister BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Hugo Bergdahl har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att personalsituationen inom polisväsendet skall bli acceptabel.

Som framhålls i frågan är personalsituationen inom polisen besvärlig. Problemen består framför allt i att alla polistjänster inte är tillsatta. Detta är särskilt markant vid polismyndigheterna i Storstockholmsområdet.

Som jag ser saken behövs det åtgärder av skilda slag för att komma till rätta med situationen. Sådana åtgärder är aktuella bl.a. i det budgetarbete som just nu pågår inom regeringskansliet. Resultatet av detta arbete redovisas i budgetpropositionen i januari nästa år.

Anf. 27 HUGO BERGDAHL (fp):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret, även om jag känner mig överraskad över civilministerns korta och i stort sett intetsägande svar.

Faktum är att personalsituationen vid polisen är mycket besvärlig och inger djup oro. Efter att tidigare närmast ha varit ett problem enbart för storstadsregionerna, dvs. Stockholm, Göteborg och Malmö, har personalsituationen nu blivit ett problem också för övriga delar av landet.

Jag kommer själv från ett län som under de senaste åren har drabbats hårt av den s.k. poliskrisen, nämligen Västmanlands län. Vakanssituationen beträffande obesatta polistjänster är på många orter i länet helt oacceptabel. Andelen polistjänster där befattningshavare saknas är i vissa fall så hög som 25–30 %. Tillsammans med sedvanlig frånvaro i form av sjukdom och annan korttidsfrånvaro är den totala frånvaron under vissa tider på året ca 50 %. Så kan det givetvis inte få fortsätta.

Polisledningen i Västmanlands län beskriver i ett brev till rikspolisstyrelsen den 26 september i år läget på bl.a. följande sätt: Personalsituationen är så allvarlig att den snarast måste åtgärdas, så att allmänheten i Västmanlands län framöver kan förvänta sig polisiär service i skilda former i samma utsträckning som gäller huvuddelen av övriga län.

Jag vill nu fråga civilministern: Har civilministern en klar bild av orsakerna till att vi har dessa problem, inte bara i storstadsområdena utan även i övriga delar av landet? Om man skall kunna lösa problemen måste man känna till grundorsakerna. Vilka är dessa, enligt civilministerns uppfattning?

Anf. 28 Civilminister BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Jag tycker kanske inte att det finns anledning att i ett enkelt frågesvar utveckla hela min syn på varför vi har brist på poliser i landet.

Därför hänvisar jag till att vi återkommer ganska snart till frågan i budgetpropositionen. Inte heller tycker jag att det fanns anledning att redovisa de åtgärder som har vidtagits för att råda bot på situationen nu, eftersom Hugo Bergdahl säkert är väl medveten om den saken själv.

Jag kan också redovisa att det har kommit ett antal framställningar från polismyndigheter till rikspolisstyrelsen om att få disponera medel för vakanta polistjänster i syfte att anställa administrativ personal. Nu gör rikspolisstyrelsen en helhetsbedömning av behovet av att utnyttja vakansmedel vid polismyndigheterna och vänder sig senare till regeringen i saken. Bakom detta ligger naturligtvis den omständigheten att polispersonalen kan utnyttjas effektivare, om poliserna avlastas arbetsuppgifter som inte kräver den kompetens som följer av polisutbildningen.

Sedan kan jag säga, Hugo Bergdahl, att jag har en bild av varför vi har vakanser inom polisen, men jag tror att det skulle föra för långt, om vi skulle utreda saken fullständigt i ett enkelt frågesvar.

Anf. 29 HUGO BERGDAHL (fp):

Fru talman! Orsaken till att jag är intresserad av att diskutera med civilministern om dessa problem är inte att civilministern och jag skulle behöva så mycket mer information på det här området, utan orsaken är att man behöver upplysa allmänheten om varför vi har den här besvärliga situationen. Problemen intresserar inte bara polisen utan hela svenska folket.

Jag tror att en av orsakerna till att vi har fått den här situationen är att söka i polisens allmänna arbetsmiljö. Även lönesättningen torde spela en viktig roll. En annan orsak, som kan betyda en hel del, är att nyrekryteringen är alldeles för begränsad. Utbildningen av poliser är otillräcklig, och därför borde ett av botemedlen vara att se till att det blir fler elever i polisutbildningen – samtidigt som man tar upp lönesättningen och andra problem.

Anf. 30 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag kan gott instämma i det mesta av vad Hugo Bergdahl sade. Vi har haft en utbildningsnivå som gör att vi i dag får ganska få nya poliser. I storstäderna är det dessutom ett utflöde av poliser till andra områden på den ganska heta arbetsmarknaden – framför allt då för poliser. Jag tror också att polisens allmänna arbetsmiljö spelar en stor roll, men det är just detta. Hugo Bergdahl, som vi skall diskutera, bl.a. i budgetpropositionen.

Anf. 31 HUGO BERGDAHL (fp):

Fru talman! Jag vill ändå tacka civilministern för hans positiva syn. Han har visat att han är insatt i problematiken. Avslutningsvis vill jag till civilministern ställa den fråga som jag ofta får av polismän ute på fältet: Är regeringen, civilministern, beredd att medverka till att en del av de ekonomiska resurser som nu återvänder till statskassan på grund av att ett stort antal tjänster inte är tillsatta reserveras för att förstärka polisens tekniska hjälpmedel? Kan civilministern ställa upp på en sådan lösning?

Anf. 32 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag tror att jag redan i mina tidigare inlägg har svarat på frågan om vakansmedel.

Anf. 33 HUGO BERGDAHL (fp):

Fru talman! Om jag inte uppfattade svaret riktigt, vill jag ändå göra den tolkningen att civilministern tydligen har en positiv inställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:251 om beskattningen av traktamenten

Anf. 34 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Görel Thurdin har frågat mig om regeringen avser vidta några åtgärder för att få till stånd likabehandling vid beskattning av traktamenten.

Först vill jag framhålla att det redan enligt gällande regler skall iakttas att taxeringarna överensstämmer med skatteförfattningarna och att de i möjligaste mån blir likformiga och rättvisa. Det är därför beklagligt om det trots detta har skett en olikformig behandling i enskilda fall. Den reform av skatteförvaltningens organisation som nyligen genomförts torde dock innebära en förbättring i dessa avseenden.

Jag anser att det är mycket viktigt att skattskyldiga behandlas lika vid taxeringen. Jag är emellertid medveten om att reglerna om beskattningen av traktamentsersättning och bestämmelserna om avdrag för ökade levnads-kostnader kan uppfattas som svåröverskådliga och krångliga för den enskilde. Det ingår därför i de direktiv som regeringen givit utredningen (Fi 1987:07) om reformerad inkomstbeskattning att se över också dessa regler.

Den av Görel Thurdin nämnda åtgärden avseende livräntor syftade till att rätta till ett tolkningsfel som myndigheterna hade gjort. Det fall som Görel Thurdin nu tar upp är inte av den arten. Det är i stället fråga om skattskyldiga som tillgodoräknats ett avdrag som de rätteligen inte var berättigade till. Jag är inte beredd att vidta några åtgärder i detta fall.

Anf. 35 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag tackar finansminister Kjell-Olof Feldt för svaret. Jag erkänner i och för sig en viss logik i svaret. Orättvisa och olika behandling är ju alltid upprörande. På samma sätt är det upprörande att myndigheter och statliga inrättningar kan göra fel – i det här fallet kan man faktiskt påstå att de t.o.m. har lurat folk – utan att ett skadeståndsansvar uppkommer. Det är upprörande när följden blir att en enskild människa råkar i kläm eller kommer i en svår ekonomisk situation.

Min fråga handlar emellertid inte om just det utan knyter an till det särskilda beslut som vi snart skall fatta i riksdagen, varvid vi genom en särskild lag åstadkommer likabehandling i positiv riktning. Riksförsäkringsverket har gjort en felaktig lagtolkning, som vi rättar till.

Jag anser att det är lika viktigt att stävja den sortens orättvisor som jag har beskrivit i fallet Kjell Hermansson. Det statliga bolaget Svenska Varv har

gjort fel, och det drabbar enskild person och dessutom *en enda person* av flera inblandade speciellt hårt. Han särbehandlas av vårt rättsväsende. Man kan fråga sig vilken samordning som sker mellan våra rättsinstanser i de olika länen.

Jag har den uppfattningen att även finansministern blir upprörd av orimligheter inom vårt skattesystem och skatteväsende. Jag tolkar statsrådets ingripande i t.ex. Hjortbergfallet som utslag av hans inställning. Jag väddar nu till finansministern och frågar: Finns det ingen möjlighet att göra något från statens sida för att se till att denna enda person inte behöver uppleva den här svåra situationen? Det var ju de facto ett statligt företag som felade.

Anf. 36 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Det är ju ostridigt att taxeringen i det här ärendet var riktig. Ärendet har prövats av kammarrätten i Jönköping, som har gett skattemyndigheterna rätt. Avdragen var ogiltiga, och regeringsrätten har vägrat att ta upp fallet till prövning, dvs. regeringsrätten delar kammarrättens uppfattning. Därför är just taxeringsfallet inte av den arten att man kan säga att någon myndighet har gjort fel. Felet, som också chefen för riksskatteverket oförbehållsamt erkänner, är att myndigheterna har handlat olika, att skattskyldiga i precis samma situation som skattskyldiga i det fall som vi nu diskuterar inte eftertaxerades. Man godkände där de avdrag som i detta fall underkändes. Problemet är att det var underkännandet av avdraget som var den från skattelagens synpunkt riktiga åtgärden.

Därmed är vi framme vid frågan om kronofogdemyndighetens inställning till den konkreta ekonomiska situation som personen i fråga befinner sig i. Som Görel Thurdin väl vet är jag förhindrad att ingripa i kronofogdemyndighetens skötsel av sitt ämbete.

Anf. 37 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag håller i och för sig med om det som finansministern sade i fråga om taxeringarna, men det finns i svensk lagstiftning någonting som kallas för god tro, och man kan säga att bevekelsegrunderna för att de andra rättsinstanserna inte gjorde samma insatser bl.a. var att det var ett statligt företag som hade gjort fel.

Jag vill passa på att nu ställa en fråga som anknyter till detta, även om jag vet att frågan egentligen borde ställas till justitieministern. Avser finansministern att på något sätt rätta till den nuvarande skadeståndslagstiftningen när det gäller fel som begås av myndighet och där man i varje fall något borde kunna lindra den skada som den enskilde råkar ut för?

Anf. 38 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Jag har litet svårt att följa Görel Thurdin i hennes tankegång. Vi kan vara överens om att om det har begåtts något fel så är det av Svenska varv, dvs. det företag som anställde de här montörerna. Felet skulle då framför allt ha bestått i att man inte informerade de anställda om de dispositioner man hade vidtagit, att det fanns risk för att skattemyndigheterna skulle underkänna den konstruktion som bolaget hade valt. Då är det

alltså fråga om skadeståndsanspråk riktat mot Svenska varv, ett statlig aktiebolag, som definitivt inte faller under förvaltningslagen. Nu ställer Görel Thurdin frågan om skadeståndsrätten skall kunna gälla myndigheter som handlat fel, men jag anser inte att någon myndighet har handlat fel i det här ärendet. Praxis har tillämpats olika, och det är högst beklagligt att praxis är olika. Vi har emellertid sedan flera år arbetat på att få till stånd större enhetlighet i tillämpningen av våra skattelagar genom omorganisationen av skatteverket. Vi hoppas också kunna komma till en enklare och mer begriplig lagstiftning, som gör det möjligt för den enskilde att överblicka sin situation.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om effekterna på
turistnäringen av en
momsbreddning*

Anf. 39 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har fört fram den här frågeställningen, därför att jag tycker det är viktigt att olika ansvariga statsråd är medvetna om sådana här saker som sker ute i landet och som alltså hotar rättssäkerheten. Det är beklagligt att så olika bevekelsegrunder skall finnas som det de facto har funnits i det här fallet. Jag hoppas att finansministern i det kommande arbetet ser till att taxeringsmyndigheter och rättsinstanser har mer kontakt med varandra, så att vi får åtminstone en likabehandling i den svenska lagstiftningen när det gäller skattesystemet och dess rättsfall.

Överläggningen var härmed avslutad.

**11 § Svar på fråga 1988/89:262 om effekterna på turistnäringen av en
momsbreddning**

Anf. 40 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Ingrid Hemmingsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att inte turistnäringens förutsättningar skall försämrats. Bakgrunden till frågan är att länsstyrelsen i Östersund har beräknat att en momsbreddning bl.a. kan få till följd att den svenska turistvolymen i Jämtland-Härjedalen minskar med 20 %.

Den indirekta beskattningen utreds för närvarande av kommittén (Fi 1987:06) med uppdrag att utreda den indirekta beskattningens omfattning och utformning. En av kommitténs viktigaste uppgifter är att utreda effekterna av en breddning av basen för mervärdeskatten. Kommitténs arbete skall redovisas under kommande vår.

Jag är inte beredd att, innan kommittén har redovisat resultatet av sitt arbete, bedöma vilken effekt en eventuell breddning av basen för mervärdeskatten kan få. Än mindre är jag beredd att dessförinnan ta ställning till om det i anledning av den eventuella breddningen behövs särskilda åtgärder för att stötta ett visst näringsområde och vilka dessa åtgärder i så fall skall vara.

Anf. 41 INGRID HEMMINGSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret. Det är inte så konstigt att den här frågan ställs, och det är heller inte underligt att man i Jämtland och Härjedalen oroar sig för vad som kan hända när det gäller turismen. Vid presskonferensen häromdagen framkom det ju att moms-

breddning var en av de finansieringskällor som man räknade med vid en kommande sänkning av inkomstskatten.

Ett län där turistnäringen är en basnäring kan faktiskt jämföras med ett län där man är beroende av ett enda stort företag eller ett par stora företag. Turistnäringen är en ung näring med väldigt många sysselsatta, och en momsbreddning skulle kunna få allvarliga regionalpolitiska konsekvenser. Eftersom det är fråga om en servicenäring får man också räkna med många földeffekter. Många små familjeföretag och även större företag vill bygga ut – det finns många utbyggnadsplaner på gång i länet – för att man skall kunna möta konkurrensen från Alperna. Man har lyckats arbeta upp branschen – det kommer finländare och danskar i allt större utsträckning till våra turistanläggningar.

Finansministern säger här att han inte är beredd att ta ställning, och det får jag väl lov att acceptera. Men när den dagen kommer då beslut skall fattas hoppas jag och alla andra i mitt län att man tar regionalpolitiska hänsyn, så att inte förutsättningarna för turismen försämras. Jämtlands län får ju regionalpolitiskt stöd. Det kan inte vara rimligt att man ger stöd med den ena handen och försämrar förutsättningarna med den andra handen.

Anf. 42 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Det är i och för sig inte konstigt om man i Jämtland oroar sig för framtiden. Däremot tycker jag att det är utomordentligt konstigt att Ingrid Hemmingsson ställer en fråga till mig om vad jag skall göra i anledning av ett utredningsförslag som vi inte ens vet *om* det kommer att läggas fram.

Anf. 43 INGRID HEMMINGSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket viktigt att vi från ett glesbygdslän tar upp sådana här saker i riksdagen. Det har ju hänt förr att man fattat beslut som har satt krokben för en utveckling, och det är vi rädda för. Därför är det viktigt att påtala sådana här saker. Att en momsbreddning är önskvärd har ju – som jag sade tidigare – framkommit inte bara i direktiven till kommittén utan också vid presskonferensen häromdagen. Det är oroande för en ung och mycket sårbar näring som ett glesbygdslän är mycket beroende av.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1988/89:263 om aviserad kommunalskattehöjning i Malmö

Anf. 44 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att föreslå åtgärder med sådan effekt för Malmös låginkomsttagare att de kan förhindra de ekonomiskt starkt negativa effekter som följer av de åtgärder som stadens socialdemokratiska regim nu föreslagit?

Enligt den redogörelse över Malmö kommuns ekonomi som stadskansliets finansenhet lämnat har utfallet under de borgerliga åren 1986–1988 blivit negativt, dvs. skatteintäkterna har inte räckt till för att täcka nettokostnader-

na och avskrivningarna. En väsentlig anledning tycks vara de kraftiga negativa differenser som uppstått mellan budget och bokslut. Kommunen har med andra ord inte kunnat kontrollera kostnadsutvecklingen inom verksamheten.

De negativa effekter som åberopas är sålunda en följd av den politik som förts de senaste åren i Malmö. Det som nu händer är att den nya majoriteten försöker få balans i Malmö kommuns ekonomi.

Jag finner inte anledning att ta något initiativ till ett ingripande av regeringen eller riksdagen när det gäller en enskild kommuns rätt att bestämma sin skatt.

Jag vill i sammanhanget nämna att regeringen tidigare i höst har lagt fram förslag om sänkning av den statliga inkomstkatten för 1989. Samtliga heltidsarbetande får därigenom lägre statsskatt.

Anf. 45 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag vet att socialdemokraterna i Malmö struntar i dem som har små inkomster. Att statsrådet Feldt har samma uppfattning förvånar mig faktiskt.

Under valrörelsen sade företrädare för statsrådets parti i Malmö att skatten där som en följd av den borgerliga politiken skulle höjas med 75 öre om de kom till makten. Bläcket hann inte torka sedan valresultatet skrivits förrän socialdemokraterna sade att skatten måste höjas med ytterligare 1 kr. Tyder detta på att socialdemokraterna ljög under valrörelsen eller beror det på socialdemokraternas brist på kompetens? Jag tror att det är en lagom stor blandning av bådadera.

Orsaken till att det har gått som det har gjort i Malmö är faktiskt till stor del att Malmös borgerliga politiker litade på finansministern. Hans prognoser om löneförhandlingarna trodde de borgerliga skulle slå in. När vi nu står med facit i hand vet vi att finansministern är en lika dålig prognosmakare beträffande löneförhandlingar som beträffande kommande inflation.

Fru talman! Den borgerliga majoriteten i Malmö har försökt leva upp till alla finansminister Feldts krav, nämligen att spara och vara rädda om medborgarnas pengar. Tyvärr fick vi ett majoritetsskifte i Malmö efter det senaste valet, och nu är vi tillbaka igen på samma väg: ett Malmö fullt av cement och ett Malmö fullt av skattehöjningar.

Anf. 46 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Detta skulle jag vilja besvara med en fråga: Hur har Sten Andersson i Malmö tänkt sig att jag skall hjälpa just låginkomsttagarna i Malmö?

Fru talman! Om Sten Andersson ville föra en debatt med socialdemokratiska kommunalpolitiker i Malmö kunde han ha gjort detta genom att åka hem till Malmö och föra debatten där.

Anf. 47 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Så länge jag har den stora förmånen att vara ledamot av denna kammare kommer jag alltid att ställa de frågor som jag har rätt att ställa enligt de regler som gäller för riksdagen. Jag kommer inte att först fråga statsrådet Feldt om lov.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Om aviserad kommunalskattehöjning i Malmö

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om betydelsen av
läkarintyg vid verkställande av utvisningsbeslut*

Jag ställde min fråga därför att jag trodde att statsrådet Feldt faktiskt kände en viss sympati för alla låginkomsttagare i Malmö som nu oerhört hårt kommer att drabbas av en chockartad kommunalskattehöjning. Jag finner att statsrådet precis som kollegerna i Malmö inte vill eller kan göra någonting för dessa människor.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:281 om betydelsen av läkarintyg vid verkställande av utvisningsbeslut

Anf. 48 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Marianne Andersson har bett mig redogöra för den praxis som regeringen tillämpar och hur hänsyn tas till läkarintyg vid verkställande av utvisningsbeslut. Marianne Andersson har också undrat över regeringens praxis vad gäller den s.k. treterminsregelns tillämpning i verkställighetsärenden.

Vad gäller frågan om den s.k. treterminsregelns tillämpning i verkställighetsärenden har jag tidigare inför kammaren vid ett flertal tillfällen under hösten besvarat liknande frågor, senast den 16 november 1988.

Jag vill dock än en gång påpeka att som en allmän regel gäller att om ett barn har fått fast anknytning till Sverige genom att ha gått tre terminer i svensk grundskola kan detta ensamt utgöra ett tillräckligt skäl för att hela familjen skall fa stanna i Sverige. Detta gäller naturligtvis under förutsättning att inte andra starka skäl talar däremot.

Den s.k. treterminsregelns tillämpas däremot inte i verkställighetsärenden.

I ett antal ärenden som rör såväl fråga om utvisning som hinder mot att ett sadant beslut verkställs förekommer läkarintyg för att belysa sökandens medicinska omständigheter i det enskilda fallet. Regeringen beaktar självfallet vad som framkommer genom dessa intyg. När regeringen avgör ärendet görs en samlad bedömning av samtliga omständigheter. I många fall bedöms de humanitära skälen vara så starka att den sökande får uppehållstillstånd.

Anf. 49 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret, men jag kan inte påstå att jag är nöjd med det.

Jag ställde min fråga mot bakgrund av de chilenska flyktingarna i Dalsland. Regeringens beslut upplevs ofta av dem som godtyckliga. Nu säger invandrarministern att treterminsregelns inte tillämpas i verkställighetsärenden. Enligt en artikel av invandrarministern inför i Göteborgsposten den 3 oktober i år skall det förhållandet att barn i den aktuella familjen gått i skola tre terminer eller mer vägas in i regeringens bedömning av asylansökan. Skolgången skall utgöra ett tungt vägande skäl för att bevilja uppehållstillstånd. Skolgång skall däremot inte utgöra skäl om familjen försöker att på nytt fa sin ansökan prövad på grund av falska eller helt ogrundade skäl för verkställighetshinder. Det är ju riktigt.

För mig går det som invandrarministern säger inte ihop. Jag tycker inte att

dessa budskap är lika. Jag skulle därför vilja ha svar på vad som egentligen gäller. Om det är så som statsrådet skrivit i artikeln är frågan naturligtvis vad som är falska och ogrundade skäl. När flera läkare samstämmt intygat att sjukdom i familjen utgör verkställighetshinder och att en utvisning skulle få ödesdigra följder för någon familjemedlem har i varje fall jag svårt att förstå att detta förhållande skulle vara falska eller ogrundade skäl.

Läkarintyg avseende sjukdom som har uppstått här i Sverige kan inte anses som falska skäl. Om det skulle vara så visar man därigenom en misstro mot de läkare som arbetar med flyktingar och mot läkarnas kompetens, vilket kan få negativa följder för deras fortsatta arbete med flyktingar. Jag vill därför vädja till invandrarministern och regeringen att släppa på prestige och ge den aktuella familjen uppehållstillstånd. Georg Andersson vet säkert vilken familj jag avser.

Anf. 50 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Något enskilt ärende kan vi inte diskutera här i kammaren, inte heller anonyma ärenden.

Jag har försökt förklara denna treterminsregel så många gånger inför denna kammare. Jag har också fått förståelse för att den inte kan eller bör tillämpas i verkställighetsärenden. Den tillämpas i grundärenden till följd av att barnens anknytning till skolan och till det svenska samhället har blivit så stark. I de fallen är detta förhållande alltså ett skäl.

I verkställighetsärenden måste vi utgå från att föräldrarna kan ta ansvar för sina egna barn. Har familjen sakliga skäl för att få en ny prövning till stånd bedöms dessa sakliga skäl. Har man emellertid inga sakliga skäl utan bara frambär skäl för att förhålla processen måste föräldrarnas ansvar vara det primära. Vi kan inte införa ett regelsystem som stimulerar till att förlänga och fördröja verkställighetsprocessen för att uppnå en viss tidsgräns för skolgången.

De läkare som skriver intyg har ju i första hand att bedöma de medicinska omständigheterna. Därefter är det regeringens alternativt invandrarverkets uppgift att göra den samlade bedömningen och utifrån läkarintyg och andra omständigheter bedöma bl.a. hur starka de humanitära skälen är för att familjen skall få stanna.

Anf. 51 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har förståelse för att vi inte skall diskutera enskilda ärenden. Därför har jag hållit denna fråga i allmän ton.

Just falska och ogrundade skäl kan vi diskutera väldigt mycket. Jag har mycket svårt att acceptera att en sjukdom som har uppstått här i Sverige under den tid då familjen har väntat på uppehållstillstånd skall vara ett falskt och ogrundat skäl. Detta begriper inte jag. Det är nog väldigt många med mig som inte riktigt förstår detta resonemang. Denna sjukdom måste ju av humanitära skäl vägas in vid den samlade bedömningen.

Anf. 52 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Medicinska skäl vägs visst in i den samlade bedömningen. Jag har aldrig påstått att läkarintyg utgör falska och ogrundade skäl.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om betydelsen av
läkarintyg vid verkstäl-
lande av utvisningsbe-
slut*

Hur starka dessa skäl är måste bedömas av den beslutande instansen. I de fall vi bedömer att dessa skäl inte är tillräckligt starka är den bedömningen inte ett uttryck för att vi anser att de är falska. Detta har ingenting att göra med vad jag skrivit i artikeln. Men ibland förekommer det att man får ett verkställighetsärende att gå runt ett varv till i utredningsprocessen genom att anföra just falska skäl. Det har ingenting med läkarintyg att göra. Det förekommer alltså sådana falska uppgifter som förlänger processen så att man därmed uppnår en treterminsgräns. Jag menar att det är orimligt att säga att om man i vissa fall har lyckats att med falska uppgifter få ärendet att bli fördröjt ett halvår, så skall detta räknas den sökande till godo.

Anf. 53 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Just i den delen har jag absolut förståelse för statsrådets uppfattning; naturligtvis är det så. Men vad jag inte förstår är att en sjukdom skall utgöra ett falskt skäl som medför att treterminsregeln inte skall gälla. En sjukdom kan man ju inte rå för. Det är ju inte familjen som i så fall har fördröjt processen, utan sjukdomen är någonting som har inträffat, som man inte rör över. Det är alltså i den delen som jag reagerar mot den praxis som tillämpas.

Anf. 54 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Marianne Andersson blandar ihop begreppen. De falska skälen är helt enkelt uppgifter om politisk verksamhet osv. som visar sig vara oriktiga. De medicinska intygen ingår i den samlade bedömningen. Ganska ofta kommer vi till slutsatsen att de medicinska omständigheterna är av sådan art att ett uppehållstillstånd kan beviljas. Men det måste ändå vara beslutsfattarna som slutgiltigt gör en självständig bedömning av i vilka fall sådana omständigheter föreligger att ett bifall är motiverat. Sådana omständigheter föreligger inte i alla de fall där läkarintyg avgetts.

Anf. 55 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Vad jag reagerar mot är att man i verkställighetsärenden kopplar bort treterminsregeln just när en sjukdom har uppstått. Att falska skäl används för att förlänga processen tycker jag också är helt fel; sådana skäl skall man inte ta hänsyn till. Men jag anser alltså att man borde tillämpa treterminsregeln i de fall då det har uppstått en sjukdom.

Anf. 56 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! I de fall som jag avsåg har de medicinska omständigheterna inte bedömts ha sådan styrka att de motiverar ett bifall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 57 Industriminister IVAR NORDBERG:

Fru talman! Paul Lestander har frågat mig om jag kommer att aktivt ingripa för att se till att Pahtohavarefyndigheten överläts till något svenskt gruvföretag.

Nämnden för statens gruvegendom (NSG) har bl.a. i uppgift att förvalta statens mineralfyndigheter. Det åligger även NSG att ta initiativ till åtgärder för att förbättra det ekonomiska utbytet av statens gruvegendom.

Inom ramen för verksamheten har NSG nyligen fört förhandlingar med de sex företag som har anmält intresse för guld- och kopparfyndigheten i Pahtohavare utanför Kiruna. Anbudsgivningen har varit öppen för såväl inhemska som utländska företag.

Det ankommer på NSG att besluta om vilket företag som skall få träffa prospekterings- och arrendeavtal för Pahtohavarefyndigheten.

I den mån det kan bli aktuellt med överlåtelse av gruvrättigheter eller delar därav till utländskt företag, krävs förvärvstillstånd enligt lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. Ett sådant tillståndsärende prövas i normala fall av Sveriges geologiska undersökning (SGU). Om ärendet anses särskilt betydelsefullt från allmän synpunkt skall dock SGU överlämna ärendet för regeringens avgörande.

Den ansvarsfördelning mellan regering och myndigheter som jag redogjort för ligger fast, och det är således inte min avsikt att ingripa i handläggningen av det aktuella ärendet.

Anf. 58 PAUL LESTANDER (vpk):

Fru talman! Jag får tacka industriministern för svaret.

Tyvärr innehåller svaret i huvudsak en uppräkningslista av vilka myndigheter som har behandlat ärendet och ett konstaterande av att det finns en viss fastlagd ansvarsfördelning mellan myndigheter och regering. Av det skälet hävdar industriministern att han inte tänker vidta några åtgärder.

Men det här svaret innehåller ju ingen som helst politisk bedömning av industriministern – om det är lämpligt att stora, rika fyndigheter säljs ut till utländskt kapital, eller om de skall ligga till grund för en nationell mineralförsörjning.

Trots den ansvarsfördelning som påstås föreligga mellan myndigheter och regering torde väl inget statsråd kunna hävda att man helt saknar inflytande över understödda ämbetsverk. Av det skälet tycker jag att industriminister Nordberg gör det en aning lätt för sig genom att bara hänvisa till ansvarsfördelningen. Vad anser egentligen industriministern om nationellt ägande kontra multinationella gruvföretag? Och hur kan man säkra en svensk mineral- och gruvhantering?

Anf. 59 Industriminister IVAR NORDBERG:

Fru talman! Paul Lestanders intresse är, såvitt jag förstår, att helt utestänga utländska intressen från att kunna engagera sig i svensk gruvhantering. Jag delar inte den uppfattning som Paul Lestander har.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om svensk anpassning
till EG:s tullnivåer*

Om en sådan fråga skulle övervägas – att man skulle utestänga utländska intressen – tror jag att även Paul Lestander delar min uppfattning att det då bör ske i ett annat sammanhang än när en förhandling förestår där det gäller att ta ställning till inlämnade anbud, vilket är fallet i detta ärende.

Anf. 60 PAUL LESTANDER (vpk):

Fru talman! Industriministern kontrar med att försöka göra den här debatten till en fråga om vad Paul Lestander anser, i stället för att redovisa regeringens syn. Det är ju skickligt och rutinerat, men en sådan metod kanske bör användas mot någon annan än mig, som faktiskt har deltagit i sådana här debatter tidigare och mött andra skickliga och rutinerade debattörer som har försökt precis samma knep.

Därför skulle det ha varit bra om industriministern något mera hade utvecklat den här frågan. Men jag förstår av det redan sagda att industriministern inte kommer att låta sig pressas till något annat ställningstagande när det gäller att hålla dörren vidöppen för ett mera multinationellt ägande och deltagande i gruvutvecklingen i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:234 om svensk anpassning till EG:s tullnivåer

Anf. 61 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Birger Schlaug har frågat mig om regeringen kommer att acceptera högre tullmurar till omvärlden – såväl u-länder som i-länder – ”i sitt harmoniseringsarbete med EG”.

Sverige verkar sedan länge, bl.a. inom GATT, för att minska hindren för världshandeln, inkl. tullar. De två senaste GATT-rundorna ledde till en betydande utjämning av tullnivåerna så att det numera inte är särskilt stora skillnader mellan EG:s och Sveriges tullnivåer. Även i den nu pågående GATT-rundan, den s.k. Uruguay-rundan, förordar Sverige att tullnivåerna skall ytterligare sänkas och harmoniseras. Blir detta resultatet så kommer också Sveriges och EG:s tullar att närmas varandra ytterligare.

Såväl Sverige som EG medger allmän tullpreferens för utvecklingsländerna inom ramen för det s.k. GSP-systemet. Därigenom åtnjuter utvecklingsländerna tullfrihet för större delen av sin export till Sverige. Det pågående harmoniseringsarbetet i Västeuropa påverkar inte möjligheterna att även fortsättningsvis ge utvecklingsländerna särskild tullpreferens.

När det gäller i-länderna är den helt övervägande delen av importen fri tack vare EFTA och frihandelsavtalet med EG. Den återstående delen, grovt räknat en femtedel av vår totalimport, är också i vissa delar tullfri. En harmonisering med EG:s tullar skulle därför – även om den mot förmodan skulle komma att ske på dagens tullnivåer – endast få marginell betydelse.

Anf. 62 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag blir alltid litet förbluffad när jag hör Anita Gradin försvara EG-anpassningen och det beslut som fattades i riksdagen den 4 maj.

Socialdemokraterna och regeringen har anklagat oss i miljöpartiet för att vilja isolera Sverige samt för att vilja införa miljötullar och ett socialt ansvar för handeln. Nu säger man: Ja, visst accepterar vi högre tullar gentemot omvärlden, om EG kräver det. Jag tycker att det är ett mycket märkligt resonemang. En svensk anpassning till EG:s tullnivå i dag skulle utifrån 1985 års nivå för länder som icke tillhör EG ha medfört en höjning av tullavgifterna med ungefär 370 milj. kr.

Detta accepterar alltså statsrådet. Hon är dessutom villig att acceptera nya tullar i detta sammanhang bara vi så att säga får anpassa oss till EG.

En naturlig följdfråga från oss som vill jobba för en solidarisk världshandel osv. blir: Om nu EG kräver ökade tullar gentemot u-världen för att skydda sin egen industri när u-länderna tar sina första steg upp mot en bättre nivå, kommer då Sverige att acceptera en sådan harmonisering eller kommer Sverige att låta bli att höja tullarna gentemot u-länderna?

Anf. 63 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Jag skall be att få informera Birger Schlaug om följande: Rent juridiskt förhåller det sig faktiskt på det sättet att en ensidig svensk tullanpassning uppåt skulle resultera i en konflikt med GATT:s bestämmelser. GATT föreskriver nämligen, när en tullunion bildas eller om parterna upprättar en gemensam tulltaxa gentemot omvärlden, att tullskyddet inte får öka totalt sett. Om en utanförstående part då skulle vilja ta till vara sina GATT-rättigheter, kan det bli fråga om kompensation.

Jag tror nog, Birger Schlaug, att litet djupare studier av dessa frågor inte skulle skada. Det skulle då stå klart vad som gäller här enligt GATT. Om man tittar på vad som har hänt inom EG, finner man att tullarna faktiskt har sänkts eller avskaffats gentemot omvärlden när nya medlemsländer kommit till. Detta har varit av betydelse, inte minst för utvecklingsländerna.

Anf. 64 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag konstaterar i alla fall att Anita Gradin är villig att acceptera en harmonisering, även om det skulle innebära högre tullar. Det är intressant. Jag tycker att regeringspartiet skall ha detta i åtanke när man anklagar oss för att vilja införa miljötullar och ett socialt ansvar för handeln. Harmoniseringen innebär tydligen ganska mycket för regeringen.

Anf. 65 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Jag uppmanar Birger Schlaug att läsa protokollet och studera vad jag sagt.

Anf. 66 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag konstaterar att det i Anita Gradins svar uttryckligen sägs att man är villig att förorda en harmonisering, även om det leder till ökade tullar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om neutralitetens betydelse för harmoniseringen med EG

Anf. 67 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig vad regeringen avser med uttalandet från statssekreteraren Carl Johan Åberg om neutralitetens betydelse för harmoniseringen med EG.

Om ökad forskning beträffande kvinnors hälsa

Vad som återfanns i en DN-artikel om Carl Johan Åbergs uttalande i en debatt den 21 november vid ett EG-seminarium är lösryckt ur sitt sammanhang. Vad Åberg polemiserade mot i debatten var uppfattningen att den svenska neutraliteten under 1990-talet skulle låta sig förenas med medlemskap i EG.

Regeringens målsättning är att bredda och fördjupa samarbetet med EG på alla samhällsområden utom det utrikes- och säkerhetspolitiska. Detta skall göras utan att något tvivel uppstår om vår vilja och förmåga att föra en trovärdig neutralitetspolitik.

Medlemskap i EG är därför inget mål för de nu förestående förhandlingarna med EG. Denna linje, som beslutats av riksdagen, ligger fast.

Anf. 68 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet Gradin för svaret på min fråga, som jag tycker är tillfredsställande.

Jag och många med mig blev något förvånade över den här DN-artikeln. Den måste ändå uppfattas så, att statssekreteraren ville tona ned neutralitetshänsynens roll när det gäller våra EG-relationer. Det verkar som om han var osäker beträffande den svenska neutralitetspolitikens karaktär på 1990-talet.

Självfallet skulle det vara ganska olyckligt om ett sådant här uttalande inte kommenterades. Därför tyckte jag att det var angeläget att se till att det blev ett tillfälle att dementera eventuella missförstånd i fråga om det aktuella uttalandet. Jag uppfattar handelsministerns uttalande här som en klar dementi: Den svenska neutralitetspolitiken ligger fast. De begränsningar som det innebär för vårt EG-samarbete är också fastlagda, och från regeringens sida kan något omtänkande på detta område inte konstateras. Jag tycker att detta är värdefullt och tackar ännu en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1988/89:269 om ökad forskning beträffande kvinnors hälsa

Anf. 69 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Inger Hestvik har frågat mig om jag avser att upplysa de blivande kvinnliga forskarna om det otroligt stora arbetsfält som finns när det gäller kvinnors hälsa.

I 1987 års proposition om forskning (prop. 1986/87:80) framhöll jag att det är av största vikt att det vid universiteten skapas och vidmakthålls miljöer som är positiva till jämställdhetsforskning, till forskning rörande kvinnligt

och manligt inom olika ämnen samt till en starkare ställning för kvinnor inom forskningen som yrke. Jag framhöll också att det är av grundläggande vetenskapligt intresse att teckna en tydligare bild av skillnaderna mellan manligt och kvinnligt i fråga om bl.a. sjukdomars utbredning och orsaker. Jag utgår från att berörda forskningsfinansierande organ beaktar detta när de fördelar medel till forskningsprojekt inom olika områden. Självfallet är det också – både här och i alla andra sammanhang – angeläget att inte bara kvinnliga utan också manliga forskare engageras.

I frågan nämns det uppdrag om forskarutbildning som regeringen nyligen givit universitets- och högskoleämbetet. UHÄ skall bl.a. ange åtgärder som vidtagits för att åstadkomma en jämnare könsfördelning inom forskarutbildningen. Andelen kvinnor bland nybörjarna inom forskarutbildningen varierar kraftigt mellan fakulteterna och även mellan orter. Vid medicinsk fakultet har andelen kvinnor ökat från 18 % läsåret 1972/73 till 35 % 1987/88. Bland de antagna till läkarutbildningen var andelen kvinnor 1972/73 35 % och 1986/87 46 %. Utvecklingen är således positiv. Man kan allmänt ställa frågan om hur medicinsk information kan förbättras från en könsbetingad utgångspunkt. Jag anser att förändringar bäst tillgodoses genom en ökad andel kvinnor inom läkar- och forskarkåren. Som jag redovisat är också utvecklingen positiv inom detta område.

Anf. 70 INGER HESTVIK (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsminister Bodström för svaret, som innehöll många positiva redovisningar och framtidsvisioner.

All grundforskning skall vara fri; det är mycket viktigt! Ändå är jag övertygad om att forskningen i någon mån styrs av de studerande själva för att möta de krav och förväntningar som både näringslivet, den gemensamma sektorn och enskilda samhällsmedborgare ställer.

Detta är naturligt, eftersom de flesta forskare väljer ett område som de är intresserade av, som de avser att arbeta vidare med i många år och som de hoppas att få ett positivt gensvar på från omgivningen. Därför är det viktigt att det tydliggörs för unga blivande forskare vilka arbetsfält som är särskilt angelägna. Ett sådant arbetsfält är just forskningen kring kvinnors hälsa.

Massor av kvinnor har pressande upplevelser av sina kontakter med sjukvården, där de behandlats av män som inte förmått identifiera sig med kvinnors vanliga hälsoproblem, vare sig de varit fysiska, psykiska eller psykosomatiska.

De typiska kvinnohälsoproblemen har haft och har fortfarande mycket låg status inom den traditionella medicinska vetenskapen och forskningen. Förklaringen är förmodligen den att medicinsk forskning styrs av män, och män har på forskningsområdet svårt att förstå allvaret i dessa problem. Ett exempel är forskningen kring de reumatologiska sjukdomarna, som bevisligen mest drabbar kvinnorna och kring vilka det forskas jämförelsevis litet.

Statusen på forskningsområdet skulle kunna höjas om ett kvinnomedicinskt forskningscentrum inrättades.

Problemens särart skulle också betonas om det klart uttrycktes att detta är ett forskningsområde som är särskilt lämpligt för kvinnliga forskare.

Min förhoppning är att UHÄ i samband med fullgörandet av sitt uppdrag

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om Säröleden utanför
Göteborg*

inför 1990 års forskningspolitiska proposition tar med det om inte vita så ljusgrå fält, som den biologiska och medicinska kvinnoforskningen utgör och att forskarutbildning för kvinnliga doktorander på detta område får hög prioritet.

Det vore intressant att höra om utbildningsministern vet någonting om skillnaden mellan olika universitet och högskolor när det gäller andelen kvinnliga forskare.

Anf. 71 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Fru talman! Jag vill när det gäller det sista som sades svara att medicinska fakulteten vid Göteborgs universitet skiljer sig i det här avseendet från de medicinska fakulteterna vid övriga universitet. I Göteborg är det ungefär hälften kvinnor bland forskarna, och en lägre andel är det vid de övriga universiteten. Någon förklaring kan jag inte ge, annat än att det finns en kvinnlig professor bland dem som studenterna först möter.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1988/89:259 om Säröleden utanför Göteborg

Anf. 72 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Claes Roxbergh har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av att vägverket har beslutat att ta över ansvaret för väghållningen av Säröleden.

Det av Claes Roxbergh omnämnda beslutet har överklagats till regeringen. Ärendet kommer att behandlas i sedvanlig ordning, och jag är därför inte nu beredd att uttala mig i frågan.

Anf. 73 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Detta är ett enastående ärende. Vägverket har alltså beslutat att överta väghållningsansvaret för en väg där kommunen vill behålla väghållningsansvaret. Vägverket har beslutat utan att höra kommunen. Nu har, som vi har hört, kommunen beslutat överklaga beslutet till regeringen, vilket i och för sig inte är förvånande.

Vägverket vill bygga ut denna väg till en fyrfilig väg. Kommunen vill i stället bygga busskörfält in till staden. Kommunen menar att dessa pengar borde satsas på kollektivtrafiken i staden.

Vägverket vill bygga ut vägen med hundra procentigt statsbidrag. När man vill bygga ut spårvägen i Göteborg, vad får man då? Jo, 40 % i statsbidrag. För att bygga denna vägstump erbjuder sig vägverket att betala 100 %. Då förstår vi hur det kommer sig att trafikpolitiken är som den är. Detta är inte riktigt.

Göteborgs kommun har med rätta hävdad att dessa pengar borde gå till kollektivtrafiken. Situationen är ytterst besvärlig i Göteborg, och det gör att alla tillgängliga resurser måste satsas på kollektivtrafiken. Det måste göras, så att biltrafiken kan inskränkas och minskas.

Utbyggnad av bilvägarna i detta vägnät måste få anstå till senare. Jag hoppas att regeringen bifaller det besvär som kommunen har anfört.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Överläggningen var härmed avslutad.

Om SJ:s nya handlingsprogram, m.m.

19 § Svar på frågorna 1988/89:266, 267, 272, 273 och 284 om SJ:s nya handlingsprogram, m.m.

Anf. 74 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att hindra att förödande indragningar såväl för järnvägens persontrafik som för dess godstrafik kommer till stånd.

Claes Roxbergh har med hänvisning till att SJ inte klarar driften av ett stort antal bandelar samtidigt som lokaltrafiken och transportrådet har mycket begränsade medel frågat mig vilka åtgärder som planeras.

Bertil Danielsson har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att säkra fortsatt järnvägstrafik på sträckan Kalmar–Karlskrona–Göteborg, den s.k. kust-till-kust-banan.

Hans Nyhage har med hänvisning till aviserade tågindragningar frågat miljö- och energiministern vilka åtgärder som hon avser vidta för att förhindra att trafikmiljön i Göteborg–Borås-regionen ytterligare försämras.

Marianne Samuelsson har med hänvisning till uppgifter om att SJ vill lägga ner icke lönsamma linjer frågat miljö- och energiministern vad hon tänker vidta för åtgärder för att förhindra nedläggning av de nu föreslagna järnvägslinjerna.

Frågorna har överlämnats till mig. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Låt mig först klargöra att riksdagens beslut tidigare i år om trafikpolitiken innebär att järnvägen ges förutsättningar att spela en viktig roll som ett konkurrenskraftigt, miljövänligt och energisnålt transportmedel. Med den nya rollfördelningen på järnvägsområdet, som också beslutats i bred politisk enighet, skall SJ utvecklas till ett modernt, effektivt och kundinriktat tåg företag som skall bära sina egna kostnader.

För persontrafiken innebär detta att SJ skall driva och utveckla lönsamma linjer i egen regi samt lokal och regional trafik på entreprenad på länstrafikföretagen. Det finns dock – som de frågande har påpekat – en rad linjer där den långväga persontrafiken har en klar regionalpolitisk betydelse men inte kan upprätthållas på affärsmässiga grunder. Som en del i det trafikpolitiska beslutet ingår därför att staten genom transportrådet skall köpa olönsam trafik som har ett samhällsekonomiskt värde. Just nu pågår också diskussioner mellan transportrådet och SJ om vilken trafik som skall upphandlas. I avvaktan på att dessa diskussioner slutförs har jag för närvarande ingen möjlighet att närmare kommentera saken.

För godstrafiken gäller att SJ har stora möjligheter att utveckla konkurrenskraftiga och miljövänliga transporter på de trafikstarka sträckorna. För bandelar med liten godstransportvolym har järnvägen däremot med traditionell teknik begränsade möjligheter att kunna erbjuda bra transportlösningar. SJ kommer därför, enligt vad jag fått veta, att göra en översyn i samråd med

berörda kunder om bl.a. alternativa transportlösningar, genom t.ex. kombinerade lastbils- och järnvägstransporter.

Jag vill vidare framhålla, att för att främja en nödvändig omstrukturering och satsning på SJ:s godstrafik ingår i det trafikpolitiska beslutet ett särskilt utvecklingsbidrag till SJ på nära en halv miljard kronor för år 1989. Jag har därför ingen anledning att vidta någon åtgärd med anledning av frågorna.

Anf. 75 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Just nu är det dubbla budskap som dominerar diskussionen om transportpolitiken inom SJ. Å ena sidan skall SJ utvecklas, å andra sidan kommer meddelanden från SJ:s generaldirektör om att sovvagnarna på Norrlandstrafiken är i farozonen liksom en rad bansträckor, som jag också har nämnt i min interpellation, t.ex. Umeå–Vännäs och Storlien–Östersund.

Detta är litet egendomligt. Det handlar om en avveckling för Norrland. I går påpekade kommunikationsministern gång på gång att hela bansystemet skall utvecklas efter samhällsekonomiska principer. Det skulle dock göras satsningar på de banor där de stora resandeströmmarna går. Norrland är emellertid glest befolkat med stora avstånd mellan samhällen och städer. Det kan aldrig bli stora strömmar av resande.

Regeringen höjde ju bensinskatten med 25 öre för att finansiera järnvägs- trafiken. Vilken återbäring kommer Norrlandstrafiken till godo av de här bensinskattemedlen? Snabbtåg till Sundsvall hjälper inte övre Norrland. Hur mycket är regeringen beredd att satsa på kommunikationer i övre Norrland? Det är en direkt fråga som jag vill ha ett svar på.

Det låter sig sägas att trafikhuvudmännen skall överta ansvaret för persontrafiken på vissa trafiksvaga bandelar. Regeringen framhöll i den trafikpolitiska propositionen att ett aktivt statligt engagemang är nödvändigt för att tillförsäkra Norrland tillgång till attraktiva och effektiva kollektiva fjärrförbindelser. Hittills har det emellertid bara skett indragningar från SJ:s sida. Tvärbanorna Umeå–Vännäs och Östersund–Storlien m.fl. undandras från statligt stöd enligt det här handlingsprogrammet. Sidobanor försvinner, och det betyder mindre anslutning till stambanan. På så sätt försvinner underlag även för stambanan.

Jag vill att statsrådet i dag skall lämna ett klart och entydigt besked om att sovvagnstrafiken skall räddas. Det är vad konsumenter, trafikanter och framför allt personalen kräver.

Anf. 76 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Det här tycker jag är den totala urspårningen. Det är för litet pengar och stödet är felaktigt konstruerat. Transportrådet – som förut hette bussbidragsnämnden, vilket det kanske egentligen borde göra fortfarande – och länstrafiken får alldeles för litet pengar. Stödet måste konstrueras så att SJ får mer pengar ju mer transportarbete man utför. Det borde konstrueras så att det blir ett bidrag per personkilometer.

Även om vi tillför mer pengar kommer det inte att hjälpa, eftersom investeringarna sedan 40 år tillbaka är så katastrofalt eftersatta på järnvägs- nätet. Strategin måste vara att man skall genomföra massiva investeringar i

järnvägens infrastruktur – upprustning, dubbelspår på befintliga sträckor och vissa nya sträckor. Detta kostar oerhört mycket pengar. Det skulle emellertid leda till en ökad konkurrenskraft och till ökad transporthastighet och sänkta kostnader. Det skulle kanske också kunna leda till att vi för de pengar som i dag tillförs transportrådet och länstrafiken skulle kunna få oerhört mycket mera transporter. I dag kan man inte trafikera som man borde, eftersom förutsättningarna delvis saknas.

Jag vill återigen ta upp exemplet med järnvägen mellan Borås och Göteborg. Den järnvägssträckan är så dålig att man måste köra så sakta att det går fortare att köra buss mellan Borås och Göteborg. Hur skulle järnvägen kunna konkurrera under sådana förutsättningar, även om vi tillför pengar via transportrådet och lokaltrafiken? Det är nödvändigt med ett investeringsprogram av en sådan volym som miljöpartiet föreslår. Det måste till krafttag.

Anf. 77 BERTIL DANIELSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, även om det var magert med avseende på min konkreta fråga.

Bakgrunden till frågan är SJ:s presentation av en ny programplan. I varje fall enligt tidningsreferat är flera bandelar i vårt land nedläggningshotade. En av dessa är kust-till-kust-banan på sträckan Kalmar–Karlskrona–Göteborg.

Förlusterna är stora, på många av de omnämnda bandelarna. Vi vet egentligen inte hur det är. Det nämns ibland vissa avrundade summor som är ganska stora. Det har däremot aldrig gjorts någon presentation av hur stora förlusterna är på resp. bandel, på vilket sätt kostnaderna har tagits fram och vilka förutsättningar man har arbetat efter. Sådant tycker jag att man borde ha klart för sig innan man tar ställning i frågan.

Den aktuella bandel som jag berör i min fråga, kust-till-kust-banan, är en av stomjärnvägarna i vårt land. Därmed har staten ett ansvar för driften på bandelen. Både från banverkets och från SJ:s sida har man tidigare uttalat sig mycket positivt när det gäller att säkra den här bandelens framtid. Nu är den alltså hotad. Staten har ett ansvar i detta sammanhang. Statsrådet säger att det i stort sett inte skall vidtas någon åtgärd. Jag tycker att det är ett alltför bristfälligt svar.

Jag önskar att statsrådet skulle kunna ge ett sådant besked att riksdagens beslut om regionalpolitiska åtgärder för den här delen av landet verkligen skulle komma till uttryck i uttalandet, så att transportrådet skulle ha något att rätta sig efter i denna fråga.

Anf. 78 HANS NYHAGE (m):

Fru talman! Tack för svaret. Min fråga var avsiktligt ställd till miljöminister Birgitta Dahl. Hon har vid upprepade tillfällen understrukit nödvändigheten av att utsläppen av bilavgaser bringas ner, bl.a. genom ökat utnyttjande av kollektivtrafiken. Mot den bakgrunden hade det varit värdefullt att få höra miljöministerns bedömning. Den av SJ aviserade nedläggningen av järnvägsförbindelsen i den mycket tättrafikerade Göteborgsregionen kommer att verka i rakt motsatt riktning, därest den genomförs. De ca 800 resenärer som per dag utnyttjar järnvägen kommer att tvingas använda sig av motorfordon.

Nu har kommunikationsministern gett sitt svar. Jag måste tyvärr konstatera att det inte gavs något som helst besked i svaret.

Mer än 20 000 personer trafikerar varje dag riksväg 40 mellan Göteborg och Borås och mot Landvetters flygfält. Genom en upprustning av järnvägsförbindelsen och med en sträckning via Landvetter skulle antalet resande på järnvägen med all säkerhet kraftigt komma att öka, med motsvarande begränsning av biltrafiken som följd. Med hjälp av snabbtåg med god komfort skulle järnvägen utgöra ett konkurrenskraftigt alternativ – i alla fall på resesträckor upp till 50 mil.

Dubbelt så fort som bil och hälften så dyrt som flyget, är en slogan som är betydande i sammanhanget. Till detta kommer att godstrafiken i regionen är mycket betydande och den kommer med all säkerhet att öka. Det finns därtill avancerade planer på att tillskapa den s.k. Götalandsbanan från Göteborg via Borås till Stockholm.

Är det verkligen försvarbart att mot bakgrund av rådande verklighet och förutsättningar ens tala om nedläggning? Egentligen borde upprustning av järnvägen komma i fråga.

Anf. 79 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Liksom föregående talare hade jag ställt min fråga till miljöministern och gjort det med anledning av det beslut som vi tog i Nordiska rådet, där det på ett ställe i programmet står att energi- och miljömässigt förmånliga transportalternativ, speciellt järnvägstransporterna, bör göras ekonomiskt attraktiva.

Det kanske är glädjande att miljöministern har sett att problemet till stor del finns i trafiken och att frågan därför måste hänskjutas till kommunikationsministern. Det är dock tråkigt att upptäcka att dessa bitar står emot varandra. Kommunikationsministern svarar ju här att järnvägen skall bära sina egna kostnader. Vem skall då ta kostnaderna för miljön? Och vad blir det av hela folkets järnväg när alltmer satsas på den sofistikerade trafiken och de vanliga små människorna blir hänvisade till gamla dåliga bilar för att ta sig någonstans?

Anf. 80 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Som flera av frågeställarna redan har påpekat hade vi en ingående diskussion om trafik och miljö och särskilt om järnvägspolitiken i går. Jag refererade då och motiverade utförligt de beslut som riksdagen fattade i maj om järnvägspolitiken. Jag skall därför inte upprepa alla dessa synpunkter. Det går att ta del av dem i protokollet.

Jag vill bara göra några korta kommentarer till de direkta frågor som har ställts här i dag.

Ulla Orring ställde frågan hur mycket regeringen är beredd att satsa för att upprätthålla trafik på olönsamma linjer. Som Ulla Orring förmodligen vet har regeringen inte några andra pengar till sitt förfogande än dem som riksdagen har ställt till regeringens förfogande. Det är alltså anslag på i storleksordningen 600 milj. kr. som transportrådet har till sitt förfogande för att köpa trafik på dessa banor. Enligt min mening bör det bli en hel del trafik för så mycket pengar. Men regeringen har inte några speciella medel för ändamålet utan det är riksdagens beslut som gäller.

När det gäller sovvagnstrafiken till Norrland är det samma sak. Riksdagen har ställt sig bakom ett uttalande på förslag av regeringen att staten skall garantera denna sovvagnstrafik, varför det egentligen var en ganska onödig fråga.

Claes Roxbergh tog upp frågan om den dubbeltrafik som förekommer i vissa fall och järnvägens svårigheter att konkurrera när subventionerad busstrafik går på landsvägen bredvid den subventionerade järnvägstrafiken. Det är en mycket viktig fråga, och den har varit en av våra utgångspunkter för att decentralisera besluten. Vi hoppas att vi om något år får se om vi med den uppläggning vi nu har valt skall kunna komma ifrån den typ av slöseri med både kommunala, landstingskommunala och statliga skattemedel som förekommer genom att man i dag kör sådan parallelltrafik. Man håller på att diskutera på olika håll i landet hur man skall kunna finna konstruktiva lösningar på dessa frågor.

Anf. 81 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Statsrådet tycker att min fråga är onödig, och det kan man kanske tycka från Stockholms horisont. Men för den som bor i norra Norrlands inland och vill åka sovvagn upp till norra Norrland tror jag frågan är mycket relevant.

Man har sagt att järnvägsnätet skall anpassas i fråga om kapacitet, standard och linjeföring så att järnvägens naturliga roll i trafikförsörjningen skall kunna tas till vara på ett riktigt sätt. Men om man svälter ut järnvägen i norra Norrland, vilket är på gång sedan många år tillbaka, då kan inte järnvägens naturliga roll tas till vara, och det är till skada för både människor och miljö. Det senaste förslaget från SJ betyder dessutom att kanske tusentals människor blir utan arbete. Det här är en stor fråga som jag tycker att kommunikationsministern skall ta på allvar.

Min fråga till statsrådet som högsta ansvarig för trafiken är: Vad kommer transportrådet att satsa på Norrland av anslaget på 600 milj. kr.? Blir det fortfarande en svältkur eller blir det en gödningskur så att banan kan vara kvar med sovvagnstrafik och så att de mindre banenheterna kan drivas? Kommunikationerna är en mycket viktig fråga för oss som bor i norr.

Anf. 82 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Jag menar att en riktig strategi saknas. Det är viktigt att det blir ändrade direktiv till transportrådet och länstrafiken, och det är viktigt att stödet blir av den karaktären att man får ett stöd när man transporterar någonting. I dag är stödet utformat så att man får lika mycket bidrag oavsett hur många som åker med tågen eller bussarna. Stödet måste baseras på hur mycket reellt transportarbete man uträttar. Om dessa ändringar inte kommer till stånd tror jag inte att vi kan få ordning på stödet – förutom kraftigt ökad resurstilldelning.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 83 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Statsrådet Hultström ville inte ge någon åsikt till känna om hur han ser på dessa frågor. Han skyller antingen på transportrådet eller på riksdagens anslag. Jag tycker nog att det vore trevligt om statsrådet ändå ville ge uttryck åt sin egen åsikt. Har riksdagen uttalat att en viss del av landet, i detta fall sydöstra Sverige, skall prioriteras i regionalpolitiskt hänseende, kan man inte bara vifta bort detta riksdagens uttalande och säga att man inte bryr sig om det och att man får se vad transportrådet kan hitta på. Statsrådet borde ta ansvar för att sådana här uttalanden från riksdagen kläs i handling och visa en viss dådkraft. Jag önskar en reaktion på dessa frågor.

Anf. 84 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Statsrådet hänvisar till gårdagens debatt, men jag vill nog gärna höra statsrådets synpunkter i just den av mig i dag aktualiserade frågan. Jag upprepar: Är det verkligen försvarbart mot bakgrund av de förutsättningar som råder i Göteborg–Borås-regionen att ens tala om en nedläggning av järnvägsförbindelsen Göteborg–Borås?

Anf. 85 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Det är otroligt viktigt att miljöaspekterna kommer in här. Vi håller på att bygga en motorväg på västkusten som kostar mängder av pengar. Nu är det dags att även järnvägen på den kanten får kosta och att vi är villiga att ställa upp på det. Annars har vi snart inget liv i havet.

Anf. 86 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det investeras inte bara i vägar på västkusten utan faktiskt också i järnvägar. Just västkustbanan är för närvarande ett av de största investeringsprojekten för banverket.

Jag begärde ordet närmast för att säga till Bertil Danielsson och Hans Nyhage att det bara var tiden som inte räckte till. Jag skall gärna svara på era frågor.

Både Bertil Danielsson och Hans Nyhage representerar ju moderata samlingspartiet, och i våras när vi beslutade om den trafik som är olönsam och som staten skall betala, var moderata samlingspartiet det enda parti som föreslog att anslag icke skulle ställas till transportrådets förfogande i den utsträckning som vi föreslog. Bertil Danielsson sade att mitt svar var magert. Det är ingenting mot hur magra anslagen hade blivit om er vilja hade gått igenom.

Anf. 87 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Jag skulle gärna vilja ha kommunikationsministerns försäkran att det blir mer investeringar till järnvägen och att det blir ett ökat stöd till länstrafiken och transportrådet samt att det blir ändrade villkor för stödet. Om regeringen föreslår detta kommer vi att vara de första att stödja sådana förslag i riksdagen.

Anf. 88 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Jag känner igen den här debattekniken. Jag har varit ute för det tidigare att när ett statsråd inte har något konkret svar att ge på en konkret fråga i ett aktuellt fall så hänvisar han till det frågande partiets allmänna politik och slipper på det sättet ge sin egen syn på frågan.

Jag vill bara meddela att vi har en helt annan politik i många hänseenden, en politik som radikalt skulle förändra och framför allt förbättra mycket av verksamheten i vårt land. Att i en sådan här fråga komma med svepande formuleringar för att slippa att gå i svaromål tycker jag är litet tunt.

Anf. 89 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Det sades ju i den proposition som regeringen lade fram i våras att staten skall bidra till att täcka kostnaderna för trafiken i den mån den inte är företagsekonomiskt lönsam. Statsrådet svarar inte hur mycket han tänker föreslå riksdagen att avsätta för trafiken med sovvagnar på övre Norrland. Det får inte bli så att de trafikpolitiska förslagen kommer i motsatsställning till den av riksdagen förda regionalpolitiken. Det blir på det sättet om man inte kan hålla i gång järnvägstrafiken eller sovvagnstrafiken, t.ex. på de små tvärbanorna.

Jag kan nämna för statsrådet att om man tvingas dra in virkestransporterna mellan Lycksele och Vännäs betyder det att 60 nya lastbilar i tung timmertrafik kommer att trafikera E 79. Kan det vara en bra trafik- och miljöpolitik? Jag tycker inte det.

Anf. 90 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Den av kommunikationsministern tillämpade debattekniken ger sannerligen inget svar på min konkreta fråga. Jag frågade miljöministern vilka åtgärder hon ville vidta för att förhindra att trafikmiljön i Göteborg-Borås-regionen ytterligare försämras. Det var min konkreta fråga. Vad som har skett tidigare är totalt ointressant – jag vill ha svar på min konkreta fråga.

Anf. 91 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Det hade visat på större miljöengagemang och större intresse för miljöfrågorna om man i det här läget hade uttalat att man är intresserad av att ta upp en diskussion om dubbelspår till Trollhättan, utveckling av järnvägstrafiken till Borås, osv. Trots att man vet hur stora miljöproblem vi har i Göteborg tänker man, i stället för att satsa på kollektivtrafik in till Göteborgsområdet, skära av den totalt!

Anf. 92 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Låt mig bara till sist helt kort säga att den typ av projekt som berörts nu i slutet av debatten är just sådana som nu diskuteras på många olika håll i landet. De står inte i motsats till den andra diskussion som vi för.

Sedan vill jag säga några ord till Bertil Danielsson och Hans Nyhage. Jag tycker att ett mycket konkret svar på era frågor är att om ni hade fått igenom era förslag hade den olönsamma trafik som ni nu säger att ni värnar mycket snabbt blivit nedlagd. Men ni fick inte igenom era förslag, och därför kanske det finns en chans att den trafiken upprätthålls på de banorna, trots att ni egentligen inte har ställt pengar till förfogande för det.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Om SJ:s nya handelsprogram, m.m.

Anf. 93 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Problemet är att vi under 20–30 års tid har investerat i stort sett alla våra pengar i bättre vägar och för en ökad vägtrafik. Vägtrafiken tillväxer med 6–7 % per år. I Göteborg är prognosen att den skall öka med 25 % fram till år 2000. Det ger sådana ekologiska konsekvenser att vi inte kan tolerera dem. Därför måste med nödvändighet vartenda korvöre läggas på kollektivtrafik och spårbunden trafik och ingenting annat. Det är en överlevnadsfråga för oss helt enkelt, och det borde vi ha startat med redan för fem sex år sedan.

Anf. 94 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! En stor del av SJ:s bannät i norra Norrland har en mycket låg kapacitet och en mycket dålig teknisk standard. Jag vet att det nu pågår upprustningar av stambanan, men på tvärbanorna och inlandsbanan är systemet nedslitet. Boliden, som transporterar slig på delen Rönnskär–Laisvall, känner att man inte kan transportera sitt gods med SJ på grund av SJ:s kapacitet och ekonomiska beräkningar. Den här försummelsen har pågått i många år. Den industri och de människor som just nu bor i våra trakter får betala det med sämre kommunikationer. Det är verkligen tråkigt att man inte ser sambandet mellan regionalpolitiken och kommunikationerna.

Anf. 95 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag måste fråga kommunikationsministern: Vad är det för mening med att hänvisa till någonting som inte föreligger? Är det inte rimligt att svara mot bakgrund av den verklighet som nu råder? Vad har kommunikationsministern då för svar att ge? Det är det svaret jag efterfrågar och inte något tilltänkt. Jag vill få höra kommunikationsministerns konkreta synpunkter på det jag har frågat om.

Anf. 96 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att hade den moderata politiken genomförts hade det blivit mycket sämre på alla områden. Men nu är det inte det som gäller – vi kan vid annat tillfälle diskutera de totala skillnaderna mellan våra resp. partiers politik. Men på trafikpolitikens område är det tyvärr inte våra förslag som har genomförts, utan det är i stort sett regeringens. Då borde väl regeringen ha en uppfattning om vilka resultat dessa förträffliga förslag skall ge i de här konkreta frågorna! Det går ju inte att säga att moderat politik skulle ha motverkat de önskemål vi framfört – det är ju inte moderat politik som förts på det här området, som Hans Nyhage nyss sade; det är ju regeringens egen politik, och den innehåller tydligen inga svar på de frågor vi har ställt. Det är förvånande!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 97 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att ombyggnaden av riksväg 34 på sträckan Storebro–Vimmerby och av länsväg 138 Målilla–Virserum kommer till stånd så att en ny genomfartsled Linköping–Målilla–Växjö–Malmö kan skapas.

Som Agne Hansson känner till sker byggandet av statliga vägar enligt fastställda flerårsplaner. Dessa planer upprättas och fastställs i en decentraliserad planeringsprocess, där det lokala och regionala inflytandet är stort.

För närvarande pågår upprättande av förenklade flerårsplaner för åren 1989–1997. Dessa kommer när det gäller länstrafikanläggningar att fastställas av resp. länsstyrelse och när det gäller riksvägar av vägverket. Jag har inte för avsikt att ingripa i detta arbete.

Anf. 98 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Jag är mycket medveten om att arbetet med fastställelserna är en decentraliserad process med stort lokalt inflytande, och jag deltar ofta i det arbetet. Men skall det vara någon mening med beslutanderätten lokalt måste det också finnas ett väganslag där de lokala myndigheterna har möjligheter att prioritera.

Projektet som jag nu tagit upp är i grunden en fråga om ett väganslag. För den närmaste tioårsperioden har väganslaget för Kalmar län halverats till 250 milj. kr. från 500 milj. kr. under den tidigare tioårsperioden. Dessa 250 milj. kr. på tio år skall ställas i relation till de 675 milj. kr. som man är beredd att lägga ned på två mil motorväg på västkusten.

Det är, kommunikationsministern, orimligt att styra över 40 % av vägresurserna till tre huvudområden här i landet och halvera väganslagen till ett utsatt län som Kalmar län! Därför vill jag fråga kommunikationsministern om vägverkets fördelning av anslagen inte oroar honom och vad han tänker göra åt det.

Den väg som jag här har tagit upp har också ett rikspolitiskt intresse av ett annat slag, nämligen att den skulle bli en förträfflig avlänkning av E 4 genom södra Sverige och därmed avlasta trafiken där med positiva effekter på miljö, vägunderhåll och olycksrisker. Ett positivt uttalande till stöd för det projektet från kommunikationsministern skulle vara mycket betydelsefullt.

Anf. 99 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag ifrågasätter inte att det vägprojekt som frågan avser kan vara i och för sig angeläget. Men som jag sade sker prioriteringen på länsnivå, och jag konstaterar då att i den gällande flerårsplanen har detta projekt av länsmyndigheterna lagts som nummer sju. Det finns alltså sex andra projekt som man i länet bedömer som angelägnare.

Var det här projektet hamnar i den översyn som sker nu vet inte jag, men hade man fått mera pengar mot bakgrund av gällande plan, hade de såvitt jag förstår gått till de sex projekt som är före i kön.

*Om en ny genomfarts-
led på vägsträckan Lin-
köping–Målilla–
Växjö–Malmö*

Prioriteringarna styrs således inte från central nivå, utan länen skall kunna göra sina bedömningar, och det har inneburit att det inte blivit detta projekt som i första hand tilldelats pengar. Det är inte regeringens bedömning, utan det är länsmyndigheternas bedömning att det finns annat som är angelägnare.

Anf. 100 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det är uppenbart att det förhållande som kommunikationsministern beskriver är en följd av att det finns så oerhört litet pengar att fördela. Den här ombyggnaden skulle ha varit genomförd redan 1982. Den har sedan flyttats till 1986 och därefter till 1989, och nu är den på väg att flyttas in på 90-talet.

Den vägsträcka det gäller ligger i ett utsatt område i sydöstra Sverige. Förutom att en vägupprustning skulle ha stor rikspolitisk betydelse ur kommunikationssynpunkt, skulle den ge betydande regionalpolitiska positiva effekter. Kommunikationsministern har ju varit i området och åkt smalspårig järnväg och invigt industriområden i Virserum. Det skulle naturligtvis vara väldigt positivt för människorna i dessa bygder att få ett besked från kommunikationsministern att han är beredd att ställa sig bakom tanken på att utveckla en ny genomfartsled.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:245 om tidpunkten för förslag från folkbokföringskommittén

Anf. 101 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat finansministern, om han är beredd att ge besked om när folkbokföringskommittén väntas avsluta sitt arbete.

Arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som skall svara på frågan.

På folkbokföringsområdet arbetar för närvarande två kommittéer. Den ena är den som nämns i frågan, nämligen 1983 års folkbokföringskommitté. Den har i uppdrag att lämna förslag till en förbättrad folkbokföring och dess verksamhet är inriktad på de materiella reglerna. Kommittén har hittills lämnat två betänkanden, och dess slutbetänkande väntas komma efter sommaren 1989.

Den andra kommittén som arbetar inom folkbokföringsområdet är den som tillkallades i mars i år med uppdrag att utarbeta förslag till genomförande av den nya organisation av folkbokföringen som riksdagen fattade beslut om under hösten 1987. Om jag har uppfattat Hugo Hegeland rätt, är det denna kommittés arbete som har föranlett frågan.

Organisationskommittén har påbörjat sitt arbete och har en lång rad frågor att ta ställning till. Enligt direktiven skall kommittén bl.a. omsorgsfullt belysa personalfrågorna och föreslå åtgärder som gör övergången till ny huvudman så friktionsfri som möjligt samt undersöka vilket ytterligare lokalbehov som uppstår hos främst de lokala skattemyndigheterna för att dessa skall kunna härbärgera den nya verksamheten.

Jag utgår från att organisationskommittén, i enlighet med givna direktiv, skall bli klar med sitt arbete inom sådan tid att den av riksdagen beslutade organisationsförändringen skall kunna genomföras som planerat den 1 juli 1991.

Anf. 102 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det bygger på en riktig tolkning av min avsikt med frågan.

Problemet är ju att den första kommittén ännu inte är klar med sitt arbete. När man inte känner till hur de materiella reglerna för folkbokföringen skall se ut, är det inte lätt för den andra kommittén att bedriva sitt arbete.

Organisationskommittén har verkligen inte lång tid på sig, allra minst med tanke på att den, som statsrådet påpekar, har en lång rad frågor att ta ställning till. Och inte bara det, kommittén skall också omsorgsfullt belysa personalfrågorna och föreslå åtgärder som gör övergången till ny huvudman så friktionsfri som möjligt. Dessutom skall kommittén undersöka vilka ytterligare lokalbehov som uppstår, osv.

Innan man vet hur det blir med det materiella innehållet, är det som sagt väldigt svårt för denna kommitté att arbeta reellt. Här är det fråga om inte mindre än 8,5 miljoner personakter, som skall överföras från pastorsexpeditionerna till skattemyndigheterna. Bara för Stockholms stad – jag nämner detta, även om det inte ligger så nära tredje vice talmannens hemort – omfattar materialet 3 500 A4-pärmar. Hur man skall härbärgera det materialet eller i vilken utsträckning man skall överföra det till mikrofilm är ännu inte klart, men det är naturligtvis någonting som påverkar lokalutformningen.

Dessutom är personalfrågorna fortfarande flytande. För ett par år sedan talades det t.o.m. om att posten skulle hjälpa till att klara personalfrågorna vid denna verkligen mycket omfattande övergång.

Jag undrar om inte statsrådet är väl sangvinisk när han svarar att han utgår ifrån att organisationskommittén kommer att genomföra sitt arbete i tid. Jag skulle vilja säga att jag utgår ifrån att den *inte* kommer att göra det, och det är detta som oroar mig. Är inte statsrådet oroad på något sätt?

Anf. 103 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Jag medger att tidsprogrammet är relativt sett pressat. Vad som styr här är i första hand riksdagens beslut om att få den nya organisationen i kraft per den 1 juli 1991.

Som jag sade i mitt svar utgår man för närvarande ifrån att 1983 års folkbokföringskommitté skall kunna slutföra sitt arbete strax efter sommaren 1989. Med en rimlig tidsutdräkt för remissförfaranden, propositionsarbete och proposition i vederbörlig tid till riksdagen skulle organisationskommittén dock till sitt förfogande ha en tid som sträcker sig ända fram t.o.m. slutet av våren eller början av sommaren 1990. Organisationskommittén skulle med andra ord kunna arbeta i det närmaste ett år efter det att 1983 års folkbokföringskommitté slutfört sitt arbete enligt de nu gällande planerna.

Icke förty skall inte jag motsätta mig en bedömning av läget som innebär att det för båda kommittéerna naturligtvis är ett relativt sett pressat tidsprogram.

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

*Om tidpunkten för
förslag från folk-
bokföringskommittén*

Anf. 104 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för dessa kompletterande synpunkter som jag oreserverat instämmer i.

Även om kommittén skulle vara klar sommaren 1990, så att övergången kan genomföras den 1 juli 1991, är de anställda inom kyrkobokföringen oroade, därför att de vet fortfarande ingenting. I frågesvaret talar statsrådet om besked efter sommaren nästa år. Det kan betyda framåt jul – med en väldigt välvillig tolkning kan det betyda följande år. Så det är ett litet svävande svar.

Personalen är orolig och har börjat se sig om efter andra arbeten, eftersom det inte har givits några klara besked om i vilken omfattning deras tjänster sedan kommer att efterfrågas. Det är egentligen det mest oroande. Lokalfrågorna kan man väl alltid klara provisoriskt under en övergångstid.

Anf. 105 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Också på denna punkt har jag lätt att förstå Hugo Hegelands synpunkter. Det är viktigt att de anställda känner att deras situation och deras önskemål så långt som möjligt beaktas. Detta har också kommit till uttryck i organisationskommitténs arbete. Redan före sommaren i år gick kommittén ut med information till samtliga pastorsämbeten och därmed till de anställda på ämbetena om sitt uppdrag, sin tidsplanering och sina avsikter i stort.

Kommittén hade vidare i maj i år tillfälle att som svar på en skrivelse från Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund ytterligare utveckla sin preliminära bedömning av sysselsättningsutvecklingen i den nya organisationen och möjligheterna att tillmötesgå personalens önskemål därvidlag.

Den typen av kommunikation måste naturligtvis fortsätta och eventuellt intensifieras, allteftersom omställningsperioden fortgår. Kommittén har med detta visat att den känner ansvar också för den oro som tidvis kan uppstå. Man har också hitintills gjort vad man kan för att lindra den.

Anf. 106 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för denna ytterligare komplettering. Jag tvivlar inte på att kommittén känner ett ansvar, men därmed är inte sagt att den också har möjlighet att uppfylla detta ansvar. Kommittén har ju mycket kort tid att arbeta på, relativt sett. Detta kan riksdagen ha ett visst ansvar för, eftersom besluten inte kommit tidigare.

Det är glädjande att höra att man ändå gått ut med besked om riktlinjerna. För den enskilde vore det dock ännu viktigare att få konkreta besked om hur fortsättningen blir, om man eventuellt får fortsätta att stå under länskattemyndigheten eller någon annan myndighet.

Det enda vi kan ta fasta på nu är, som statsrådet säger, att man verkligen kommer att följa dessa frågor mycket noggrant och göra allt för att avsluta arbetet i tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1988/89:52 till försvarsutskottet

23 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1988/89:Jo12 och Jo13 till jordbruksutskottet
1988/89:Kr1 och Kr2 till kulturutskottet
1988/89:Sf8 till socialförsäkringsutskottet
1988/89:Kr3 till kulturutskottet
1988/89:N9 till näringsutskottet
1988/89:A1 och A2 till arbetsmarknadsutskottet
1988/89:Sk27 och Sk28 till skatteutskottet

24 § Anmälades och bordlades
Motionerna
med anledning av prop. 1988/89:25 med förslag om tilläggsbudget I till
statsbudgeten för budgetåret 1988/89, m.m.
1988/89:N10 av Per Westerberg m.fl. (m)
1988/89:N11 av Per-Ola Eriksson (c)

med anledning av prop. 1988/89:55 om reavinstbeskattning av andelar i
handelsbolag, m.m.
1988/89:Sk29 av Lars Werner m.fl. (vpk)
1988/89:Sk30 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1988/89:Sk31 av Görel Thurdin m.fl. (c)
1988/89:Sk32 av Bengt Harding Olson (fp)
1988/89:Sk33 av Rolf Clarkson (m)
1988/89:Sk34 av Britta Bjelle m.fl. (fp)

med anledning av riksdagens revisorers förslag 1988/89:9 angående stödet till
fiskerinäringen
1988/89:Jo14 av Maggi Mikaelsson m. fl. (vpk)
1988/89:Jo15 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)
1988/89:Jo16 av Lars Ernestam m.fl. (fp)

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 24 november

1988/89:77 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om utveckling av folkomröstningsinstitutet:

En viktig beståndsdel i vår svenska demokrati är möjligheten för politiker-
na att i rådgivande folkomröstningar efterhöra medborgarnas åsikter.

Lagstiftarnas avsikt med folkomröstningsinstitutet är uppenbarligen att
politikerna i en fråga, där det kan förmodas att meningarna bland medbor-
garna är djupt splittrade, genom folkomröstning skall erhålla vägledning.

Folkomröstningar är ovanliga i Sverige, trots att grundlagen ger möjlighet
till sådana. Under 60-talet folkomröstade vi avseende möjligheten att ändra
trafiken från vänster till höger på vägarna. I början av 80-talet avverkades en
folkomröstning angående den framtida energipolitiken.

I samband med det senaste valet hölls en kommunal folkomröstning i
Sjöbo. Denna folkomröstning visade att medborgarna hade en åsikt, vilken
inte återspeglades bland de etablerade partierna.

Det är för demokratins del viktigt att möjligheterna till folkomröstningar,
både på central och på lokal nivå, utvidgas. De regler vilka nu gäller borde
utökas i så måtto att möjligheten till folkomröstningar i framtiden förändras.
Detta skulle innebära en vitalisering av demokratin. T.ex. borde möjligheten
finnas för en kvalificerad minoritet i riksdag och kommun att kunna besluta
om folkomröstning. Samma borde gälla i de fall ett visst antal medborgare i
en kommun klart uttryckt sin vilja om folkomröstning.

Folkomröstningar, dvs. pejlingar av medborgarnas åsikter, borde vara en
vitalisering ur demokratisk synpunkt.

Är statsrådet beredd medverka till en utvidgning av folkomröstningsmöj-
ligheterna?

Om svaret blir positivt, när kan ett förslag förväntas om förändring av
nuvarande lagstiftning?

1988/89:78 av *Ulla Tillander* (c) till socialministern om fängelsestraffkom-
mitténs inställning till dödshjälp:

Fängelsestraffkommittén har nyligen avlämnat ett slutbetänkande med
den något märkliga titeln Frihet från ansvar. I detta aktstycke finns ett förslag
som har väckt förvåning och bestörtning genom att det kan uppfattas som ett
stort steg mot legalisering av s.k. dödshjälp. Dödshjälp med samtycke
jämföras där med ringa misshandel. Domstolarna får möjlighet att underlåta
att straffa den som med samtycke tagit annans liv.

Redan i dag är det emellertid möjligt för en domstol att bevilja eftergift när
det gäller straff. Däremot måste personen i fråga inställa sig inför domstol
och dömas. Det betyder att man redan nu har utrymme för att ta tillbörlig
hänsyn till omständigheterna. Fängelsestraffkommittén vill alltså gå ett steg
längre, nämligen att man varken skall döma eller straffa någon som med

samtycke tagit annans liv, och därför föreslås ansvarsfrihet för den här typen av brott.

Vad som hittills kallats mord eller dråp kommer om förslaget går igenom att få en annan brottsrubricering. Det innebär, enligt min uppfattning, en försvagning av värnet för livets och människovärdets helgd och en eftergift för godtycket. Det innebär också i praktiken ett ställningstagande i döds-hjälpsfrågan, och inte bara i påföljdsfrågan som fängelsestraffkommittén vill göra gällande.

Vad som gör frågan särskilt allvarlig är att förslaget direkt drabbar de svårast handikappade. De tillhör en av de grupper i alla samhällen, också i det svenska, som ihärdigt har att kämpa för den egna tilltron till sitt människovärde, men framför allt för samhällets tilltro. Det finns en uppenbar risk att en försvagning av attityder gentemot dödshjälp öppnar fältet för en farlig attityd i samhället till handikappade och svaga som att de skulle utgöra en andra sortens människor.

De handikappades organisationer, som bäst kan bedöma verkningarna av fängelsestraffkommitténs förslag, anser att det innebär en försvagning av den solidaritet med handikappade som är en förutsättning för att de skall kunna hävda sitt likaberättigande i samhället.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till socialministern ställa följande fråga:

Vilken förståelse och vilket stöd kan de handikappade påräkna för sina, enligt min uppfattning, tungt vägande skäl gentemot den uppluckring av försvaret för människovärdet som förslaget om ansvarsfrihet för dödshjälp vid samtycke skulle innebära?

26 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 24 november

1988/89:286 av *Anna Wohlin-Andersson* (c) till jordbruksministern om skogsvårdsavgiften:

Skogsvårdsavgiften har stigit från 0,9 ‰ av skogsbruksvärdet 1979 till 8,0 ‰ 1986, eller från 16 milj. kr. till 425. Östergötland betalar nu 21,6 milj. kr. i skogsvårdsavgift och får 1,8 milj. kr. tillbaka i "bidrag" = 8 %. Förhållandet är likadant inom hela Södra Skogsägarnas område. Uppgifter-na visar att det inte finns många rimliga proportioner mellan den avgift som ett läns skogsägare betalar och den återbetalning som kan komma i fråga i form av "bidrag" för olika åtgärder. Med anledning av detta vill jag fråga jordbruksministern:

Är jordbruksministern villig att avskaffa eller i varje fall drastiskt sänka skogsvårdsavgiften?

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

Meddelande om frågor

Prot. 1988/89:31
24 november 1988

1988/89:287 av *Sigge Godin* (fp) till arbetsmarknadsministern om regionalpolitiska kommittén:

Meddelande om frågor

Regionalpolitiska kommittén har nu arbetat i cirka elva månader. En översyn av de regionalpolitiska frågorna innebär att många frågor spänner över hela det politiska fältet. Kommittén har i uppdrag att utöver översynen av de regionalpolitiska stöden även studera skatteutjämningsfrågor, kommunikationsfrågor, EG och regionalpolitiken, utbildnings- och forskningsfrågor m.m.

Den utredning som lämnade sitt betänkande 1984 gjorde en grundlig analys av problemen, men några konkreta förslag presenterades aldrig. Nuvarande utredningsarbete, som skall vara klart i maj 1989, ser ut att hamna i samma situation om inte utredningstiden förlängs. En förlängning av utredningstiden med några månader skulle ge större förutsättningar för kommittén att komma med konkreta förslag till en förbättrad regionalpolitik.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Är regeringen beredd att förlänga utredningstiden för regionalpolitiska kommitténs arbete?

1988/89:288 av *Kjell-Arne Welin* (fp) till arbetsmarknadsministern om arbetsförmedlingen Slink-In i Helsingborg:

I Helsingborg finns en särskild arbetsförmedling som heter Slink-In, avsedd för att svenska företag skall få dansk arbetskraft. Denna förmedling har anslag t.o.m. den 31 december 1988. Förhållandet att man på förmedlingen bara har anslag ytterligare en månad försvårar arbetet.

I anledning härav vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Avser regeringen att förnya arbetsförmedlingen Slink-In:s anslag?

27 § Kammaren åtskildes kl. 16.52.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren